

RŪPINTOJĒLIS

Nr. 24

1989 vasaris

*Visa atnaujinti Kristuje
(ateitinink š kis)*

TURINYS NR. 24

<i>Kun. Sigitas Tamkevičius</i> . Visa atnaujinti Kristuje (Žodis Aušros Vart koplyčioje).....	1085
Ateitininkų federacijos atkūrimo Lietuvoje aktas.....	1086
KRIKŠTONYBŠ IŠUGDYTI TAUTIEIAI	
[Ada Urbonaitė]. Arkivyskupas Meislovas Reinys.....	1087
JOS MISIJA BAŽNYIAI	
<i>Barbara Albrecht</i> . Palaimintoji Edita Štein.....	1100
LIETUVI DORIN KULTŪRA	
A. <i>Kazimieraitis</i> [Aleksandras Žarskus]. Lietuvis ir vidinis šviesa.....	1105
<i>Pranas Antalkis</i> [Mikalauškas]. Lietuvių tautos religinio jausmo stacijos.....	1109
ADORACIJOS VALANDAI	
<i>Šv. Teresė Avilietė</i>	1119
<i>Palaimintasis Jurgis Matulaitis</i>	1121
<i>Scholastika</i>	1121
<i>Vynmedžio Šakelė</i> . Iš Tavo versmių gersiu.....	1122
O Viešpatie, Tu galingiausias.....	1123
POEZIJOS PUSLAPIAI	
J. <i>Barisas</i> . Laiškas iš lagerio.....	1123
Užpoliaris kalinio svajonė	1124
E. <i>Aušraitė</i> [Aldona Puišytė]. Pokario Bernėlių Mišios.....	1125
G. <i>Saulius</i> [Gintaras Plušiuskas]. Pasilikusiems.....	1125
SKAITYTOJAI ATSIUNT	
„Pasakykite tik vams - aš noriu gyventi“	1126

*Visi, kuriuos man duoda T vas,
ateis pas mane,
ir ateinan io pas mane
aš neatstumsiu (Jn 6, 37).*

Kun. Sigitas Tamkevi ius, SJ

VISA ATNAUJINTI KRISTUJE

1988 11 04 iš kal jimo ir Sibiro tremties gr žo T vyn *Tikin i j teis ms ginti katalik komiteto* narys kun. Sigitas Tamkevi ius SJ. Sugr žo nepalaužtas, pasiryž s atiduoti visas j gas už id jos - *Visa atnaujinti Kristuje* - gyveninim atgimstan ioje T vyn je. Pateikiame Kunigo žod , pasakyt Vilniaus Aušros Vart Šv . M. Marijos, Gailestingumo Motinos, koply ioje, atvykus tiesiog iš traukinio.

Garb J zui Kristui!

Gruodžio 23-osios nakt , lydimas kareivi , vilkini šun , aš s dau „stolypin “. Paprašiau, kad Aušros Vart Gailestingoji Dievo Motina palaimint , ir išvažiavau Ural . Nuo to laiko prab go beveik šešeri metai, ir štai ši diena - kaip sapnas! Tada nebuvo galima n pagalvoti, kad bus šitokia diena kaip ši: *Tauta atgimus, Bažny ioje daug vil i , žmoni toks entuziazmas!* Tada atrod - *viskas led sukaustyta.*

Ir jeigu šiandien mes daug kuo džiaugiam s, tai *a i* sakome Marijai! Kaip anuomet Galil jos Kanoje Ji pirmoji pamat , kad tr ksta vyno, ir Jos prašymu - *S nus padar stebukl !* Ir šiais metais, *Marijos metais*, Motina pamat , kad m s Tautai, Bažny iai, mums visiems daug ko tr ksta, daug ko reikia.

Reikia laisvai kv puoti!

Reikia tiesos žodžio!

Reikia meil s!

Reikia blaivi širdži !..

Motina savo S nui pasak : *Jiems reikia vyno.* Ir S nus padar pirm j stebukl .

Šiandien visi, ia susirink , d kojame: d kojame Dievo Motinai, d kojame m s Viešpa iui J zui Kristui, kad pažvelg m s Taut , pažvelg m s Bažny i , pažvelg vis m s gyvenim ... Šitose Mišiose melsim s, kad prasid j s m s Tautos atgimimas b t su pagrindu, kad žmon s surast Ties . Entuziazmas labai greit praeina. Reikia, kad b t pagrindas. Tas pagrindas gali b ti tik *Dievas*.

Vežiojamas etapais - Ural , iš Uralo Mordovij , v l Ural , Sibir , - ma iau t kstan ius žmoni - nužmog jusi , baisi . Nesinor jo tarp j b ti, bet b ti reik jo. Ir jie visi tokie buvo tod l, kad netur jo Dievo,

galb t niekada Jo nepažino. Jie neturjo k atsiremti ir nujo nusikaltim keliu. Akivaizdžiai pama iau, k reiškia gyvenime Dievas!

Jeigu dabartinis m s jaunimas, m s vaikai tur s Diev , - mes tur sime ateit . Bet jeigu jie Dievo netur s, mums niekuo nepad s Trispalv s. Jos reikalingos, jos brangios, jos šventos, - bet reikalingas pagrindas. T kstan i met istorija apie tai kalba, rodo, - m s tautos pokario met istorija prikišamai rodo, kad reikia šito pagrindo.

Šitose Mišiose dar nor iau paraginti melstis už mirusius. B damas Sibire tremtyje, daugelyje kaim ir miesteli ma iau kapines. Ir daug ma iau sen , apipuvusi , pajuodusi katalikišk kryži . Ten liko daugelio t vai, liko broliai, seserys... Prisiminkime juos, prisiminkime visus tuos, kurie nekaltai kent jo m s T vyn je, kurie nekaltai kent jo Rusijoje, Sibire ir neišvydo šios dienos, kuri mes šiandien matome. Tos garb s jie, galimas daiktas, labiau verti kaip mes, už tai, kad jie kur kas daugiau iškent jo. Tad Mišiose prašykime, kad Viešpats b t jiems gailestingas, suteikt amžin j garb .

D kojame m s Viešpa iui J zui Kristui už visk ... Lyg ir kažko tr ksta - ne visk pasakiau, jau iuosi skolingas. J s tiek met lyd jote malda. Ne tik mane, lyd jote kun. Alfons [Svarinsk] ir kitus kalinius. J s raš te laiškus, daugumos j negaudavome - jie atsidurdavo šiukšli d ž je. Bet mes žinojome, kad j s esate su mumis, - j s meld t s, aukojot s, verk te, badavote, j s viešai skelb te apie vykdyt neteisyb . Jums visiems a i , labai a i . J s buvote Veronikomis, Simonais Kir nie iais, - kaip manydami, kaip gal dami band te palengvinti kryži .

UŽ visk - a i . *TEGU VIEŠPATS JUMS ATLYGINS!*

ATEITININK FEDERACIJOS ATK RIMO LIETUVOJE AKTAS

Lietuvos sostin je Vilniuje 1989 m. sausio 7 d. susirink ateitininkai sendraugiai, buv ateitininkai studentai ir moksleiviai bei visuomen s atstovai po vairiausi negand ir išgyvenim iškilmingai skelbia apie *Ateitinink federacijos atk rim Lietuvoje*, iš naujo patvirtindami, kad Ateitinink jud jimas ir savo kilme, ir uždaviniais yra lietuvi tautai antrasis, b tent dvasinis, atgimimas, kuris remiasi tautiniu jos atgimimu ir savo ruožtu suteikia jam aukštesn neprarandam reikšm . Tod l ateitininkas turi b ti pasiryž s tarnauti kartu Dievui ir T vynei, taip pat d ti visas pastangas realizuoti svarbiausi savo tiksl : *Visa atnaujinti Kristuje*.

Kartu tvirtai pareiškiame, kad m s išėivija ir politiniai tremtiniai yra vienas bendras lietuvi tautos k nas, o tarp j veikianrys ateitininkai yra m s broliai ir ses s.

Ir toliau sunkioje kovoje už savo tautin egzistencij m s veiklos pagrindas pasilieka sitikinimas, kad *priklausymas prie ATEITIES jud jimo privalo b ti ateitininko suprantamas kaip s moningas, nenuilstamas*

rengimasis tapti karštu lietuvi patriotu, tvirtai susipratusiu kataliku, tikru inteligentu šviesuoliu, aktyviu veik ju, visuomenininku ir gerai pasirengusiu savo profesijos specialistu.

Tolesn je savo veikloje ateitininkija vadovausis nuo 1911 m. einan ia jos ideologine ir organizacine, tobulinta m s didži j tautos vyr Stasio Šalkauskio, Prano Kurai io, Prano Dovydai io, Stasio Ylos ir kit , patirti-mi. Tepadeda mums Dievas!

(32 parašai)

Vilnius, 1989 m. sausio 7 d.

KRIKŠ IONYB S IŠUGDYTI TAUTIE IAI

[Ada Urbonait]

ARKIVYSKUPAS ME ISLOVAS REINYS

Gim 1884 m. vasario 5 d. Utenos raj., Daugaili parapijos Madagaskaro vienkiemyje, pasiturin i (32 ha žem s) kinink gausioje 11-os vaik šeimoje. T vas mir jaunas, mažasis Me iukas jo net neatsimin . Motina mir jam studijuojant Belgijoje, ir studentas Reinys nesp jo nei jos serganios aplankyti, nei mirusios palaidoti.

Kadangi Me ys jau pradin se mokyklose (Antaliept s ir M rin s Ašmenos) buvo gabus, nuspr sta leisti jam mokytis gimnazijoje. Jis buvo nuvežtas Ryg pas gimines ir ten gyveno vis laik , kol mok si. 1901 m. Reinys stoja Vilniaus kunig seminarij ir 1905 m. j baigia. Seminarijoje kur laik buvo ligoni priži r toju. J m go klierikai. Kaip gabus, darbštus ir tvarkingas, seminarij baig s, gavo stipendij studijuoti Petrapilio dvasin je akademijoje. ia gijo vairiapus išsilavinim - išklaus mokymo kursus pas jau tuomet išgars jusius m s kult ros tyrin tojus ir teologijos specialistus: hebraj ir biblin graik kalb - pas Kazimier Jauni , sociologij - pas Jurg Matulevi i , Šventojo Rašto vad - pas Aleksandr Dambrausk - Adom Jakšt , fundamentin teologij - pas Prancišk B , moralin ir pastoracin teologij - pas Jon Ma iul -Mairon , dogmin teologij - pas vysk. J. Ciepliak ; pas kitus d stytojus ir profesorius išklaus lotyn kalbos ir literat ros, filosofijos, egzegzes, kanon teis s, bažnytin s istorijos kursus. Studij akademijoje metu buvo šventintas kunigu ir gavo teologijos kandidato (1907), o baigdamas akademij - teologijos magistro laipsn .

1909 m. ruden kunigas M. Reinys išvyko studijuoti užsien . Atvyk s Belgij stojo Filosofijos fakultet prie Liuveno universiteto ir ten studijavo 1909-1912 metais. ia M. Reinys gavo dar geresn išsilavinim . Filosofijos bakalauro laipsn gijo 1910 m., filosofijos licenciat - 1911 m. ir filosofijos daktaro disertacij (tema Vladimiro Solovjovo dorov s pagrindai) apsigyn 1912 metais. Nor damas užbaigti bendr j gamtos moksl kurs , M. Reinys 1912 m. stojo Liuveno gamtos moksl fakultet ir ten dar papildomai išklaus botanikos, zoologijos bei citologijos kursus, o

nor damas papildyti apologetikos studijas, kitais metais stojo Strasb ro universiteto Teologijos fakultet ir per metus išklaus religijos filosofij (pas gars prof. Lang , labai mokyt katalikiškos pasaul ži ros apologet), nauj j laik filosofijos istorij , kult ros problemas. Nenuilstamu siekiu mokytis kun. dr. Reinys sustiprino ir papl t savo katalikiškas paži ras.

Studijuodamas užsienyje kun. Reinys neapsiribojo vien universitetiniu mokymusi, bet keliaudamas po varias šalis siek betarpiškai pažinti kraštus ir žmones. Tod l, be Belgijos ir Vokietijos, jis lank si dar Anglijoje, Olandijoje, Danijoje, Švedijoje, Pranc zijoje, Šveicarijoje, Austrijoje, Italijoje. Danijos Hornseno mieste atostogaudamas lank si triskart, bet ne vel tui, o dirbdamas pastoracin darb , sakydamas lietuviškus ir lenkiškus pamokslus ateiviams darbininkams.

Mintis sukurti moksl einan io jaunimo katalikišk organizacij kilo studentams kunigams ia, Liuvene. Pirmieji iniciatoriai buvo Pranas Kuraitis ir Me islovas Reinys. Daugiausia j dviej pastangomis 1910 m. buvo steigta *lietuvi katalik student s junga*. Bet ji m augti ir virto s j džiū tik pasirodžius „Atei iai“ (1911 m.) ir organizacijos priešakyje atsisotjus Maskvos universiteto studentui Pranui Dovydai iui.

Gr ž s Lietuv kun. dr. M. Reinys mok jo nemažai svetim kalb : ital , pranc z , angl , dan , vokie i , rus , lenk , lotyn (Antrojo pasaulinio karo metais dar išmoko ispan kalb).

Pedagogas, profesorius, visuomenininkas (1914-1922). 1914 m. rugpj tyje gr ž s iš užsienio kun. dr. Reinys buvo paskirtas Šv. Jon bažnyios Vilniuje vikaru. Po met , 1915 m., paskirtas Vilniuje sik rusi pedagogini kurs ir lietuvi gimnazijos kapelionu, o v liau ir kit (neteologini) dalyk d stytoju. 1916 m. tapo Vilniaus kunig seminarijos profesoriumi ir d st filosofij bei sociologij .

Pirmojo pasaulinio karo metais Lietuvai atsirado reali tikimyb pakeisti savo politin status - tapti nepriklausoma valstybe. Kun. dr. Reinys, dom j sis politiniais klausimais, karo ir pokario metu gyvai tuo r pinosi, raš teorines studijas, taip pat straipsnius laikrašiuose, atremdamas neteisingus lenk puldin jimus prieš lietuvius.

Gyvendamas Vilniuje, kun. dr. Reinys gyvai sitrauk tuomet Lietuvoje vykusias diskusijas d l b simos žem s reformos, kurios projekt buvo pareng s kun. Mykolas Krupavicius. Žem s reformai pritar Vilniaus arkivyskupas Jurgis Matulevicius, Sein vyskupas Antanas Karosas, kun. prof. Pranas B ys ir kt. Ta iau dalis dignitori ne tik su nepasitik jimu ži r jo planuojam reform , bet ir stojo prieš j . Kun. dr. Reinys reformos klausimu diskutavo kaip didelis eruditas ir be joki kompromis jai pritar :
Koks dar gali b ti klausimas, ar galima nusavinti žem ? Juk valstyb , kai yra reikalas, ima s n iš šeimos ir reikalauja net gyvyb pad ti, o ia negal s nusavinti žem s!

Reikia pasakyti, kad kun. dr. Meislovas Reinys ir kun. Mykolas Krupavičius - didieji mūsų tautos valstybingumo grindėjai - vis gyvenim buvo neišskiriami draugai, nors toli ir vanden atskirti.

1914-1922 m. gyvendamas Vilniuje kun. dr. Reinys dirbo gimstaniose ateitininkų, kuriems pradmenis davė dar studijuodamas Liuvene, ir pavasarininkų organizacijose. Parašė naują krikščionių demokratų partijos programą (1917). Ketverius metus buvo „Ryto“ švietimo draugijos vicepirmininkas, trejus metus skaitė privačias paskaitas iš psichologijos Lietuvių katalikų mokytojų bibliotekai, taip pat filosofijos vadovą ir gnoseologiją *Lietuvių mokslo draugijos* kursuose Vilniuje. Studentų mokymui išvertė ir pritaikė lietuviams G. elpanovo (Kijevo ir Maskvos profesoriaus) psichologijos vadovą.

1919 m. kun. dr. Reinys su kitais Vilniaus inteligentais buvo paimti kaitais raudonarmėiams, kurie traukėsi iš Vilniaus nuo besiveržiančio lenkų kariuomenės. Su belaisviais jie buvo varomi link Ukmergės iki Maišiagalos pėsčiomis, kait kelionę per Vilniaus, Daugpilio ir Smolensko kalėjimus truko penkis mėnesius. Pagaliau liepos 14 d. tarp Rusijos ir Lietuvos vyko kalinių pasikeitimas (Zaras plente Deguonose, netoli Daugailių).

Kun. dr. Reinys grįžo profesoriauti Vilni - Kunigų seminarij. 1922 m. kuriant universitetą Kaune, iš lenkų okupuoto Vilniaus jis buvo pakviestas vadovauti Teologijos-filosofijos fakulteto Psichologijos katedrai. Jis dėstė bendrąją psichologiją, specialiuosius psichologijos dalykus ir vadovavo psichologijos pratyboms.

Užsienio reikalų ministro poste (1925 09 25-1926 04 21). 1925 09 25 ministras pirmininkas Leonas Bistras sudarė naują ministrų kabinetą, kurį jo du kunigai: Mykolas Krupavičius ir Meislovas Reinys - vienas žemės ūkio, kitas užsienio reikalų ministras. Turėdamas šį atsakingą postą kun. dr. Reinys mėgė tvarkyti supainiotus Lietuvos santykius su Apaštala Šventosios. Jo pastangomis Vatikanas gruodžio 14 d. atsiuntė Lietuvai vizitatorių arkivysk. Jurgį Matulevičių. Abu jie nutarė, kad santykius su Vatikanu reikia tvarkyti trimis etapais: 1) steigti Lietuvos bažnytinę provinciją, nepriklausomą nuo bažnytinio centro, esančio kitose šalyse; 2) pasipinti abiejų šalių atstovybių steigimu; 3) sudaryti konkordatą tarp Vatikano ir Lietuvos Respublikos.

Buvo suspėta realizuoti tik du etapai, nes nelauktai mirė arkivysk. Matulevičius, be to, kas svarbiausia, Lietuvos vyriausybė religiniais reikalais buvo nusiteikusi priešiška (1918-1924 m. vyriausybės atstovai buvo kairieji pažiūrėję - M. Sleževičius, E. Galvanauškas, K. Grinius.)

1926 m. balandžio 4 d. (per Velykas) Šventasis Tėvas Pijus XI konstitucija *Lituanorum gente* paskelbė kūrė Lietuvos bažnytinę provinciją. Arkivysk. Jurgis Matulevičius savo laiške iš Romos užsienio reikalų ministrui kun. Meislovui Reinui rašė:

Apaštal Sostas taip greitai ir tokia gražia forma atlikdamas tokius svarbius reikalus Lietuvos Bažny ios ir Tautos naudai, parod tikro atjautimo Lietuvos reikal ir nor jo išreikšti Lietuvai ypatingo palankumo. Tikimasi, kad ir Lietuva tinkamai vertins t šv. T vo žyg .

Kit dien , t. y. Velyk antr j dien , Jo Šventenyb paskyr Kauno metropolitu vysk. Juozap Skvireck ir vyskupais: Telši - prel. Justin Staugait , Panev žio - kan. Kazimier Paltarok , Vilkaviškio - vysk. Antan Karos , o koadjutoriumi su paveld jimo teise prel. Me islov Rein , Kaišiadori - kan. Juozap Kukt . Žemai i vyskupas Pranciškus Karevius , kovo 27 d. pakeltas Skitopolio arkivyskupu, atsisak Žemai i vyskupijos sosto ir stojo Marijon vienuolyn .

Nepriklausomos Lietuvos bažnytins provincijos akto sudarymas valstybiniu poži riu buvo svarbus vykis: Lietuvos Bažny iai gr žinta tokia garbinga pad tis, koki ji tur jo pradžioje - Mindaugo laikais.

Užsienio reikal ministrui M. Reiniui teko spr sti ir santyki tarp Lietuvos ir Vatikano atnaujinimo klausim . Nors Vatikanas Lietuv *de jure* pripažino jau 1922 11 22 (apie pusantram nesio anks iau negu Ambasadori konferencija), bet tarpusavio santykiai buvo nenusistov j . Ministrui M. Reiniui pavyko juos normalizuoti. Lietuvos atstovu prie Vatikano buvo paskirtas Petras Klimas, o Vatikano atstovu Lietuvoje - tuometinis internuncijus Olandijoje mons. Šiopa (*M. Sciopa*). Tai buvo didelis užsienio reikal ministro M. Reinio nuopelnas.

Užsienio reikal ministras M. Reinsys visais atžvilgiais elg si kaip patyr s valstybininkas. 1925 m. jo pakviestas Kaun atvyko tartis d l nepuolimo sutarties Taryb S jungos užsienio reikal liaudies komisaras Georgijus i erinas.

Pri mimo metu ministras M. Reinsys kalb jo:

Lietuva supranta pareigas, kurias jai uždeda jos geografin pad tis, ir linki, kad visos tautos b t tarp sav s susijungusios draugyst s, pagarbos ir bendradarbiavimo ryšiais. Europai, pergyvenusiai precedento neturint sukr tim , reikalinga ramyb ir taika. Taciau panaši taika gali b ti ilgalaik tik tada, kai ji remsis tvirtais pagrindais, b tent teis s ir teisingumo. Mes karštai trokštame, kad sivišpataut tokia pad tis toje Europos dalyje, kur likimas apgyvendino m s taut , ir mes gerai suprantame vaidmen , kur suvaidinti šio idealo gyvendinimui yra pašaukta Taryb Socialistini Respublik S junga.

ministro M. Reinio sveikinam j kalb tarybinis komisaras atsak : *Nuoširdžiai d koju Jums, pone Ministre, ir per Jus J s liaudžiai ir Lietuvos vyriausybei, kurios vardu J s kalb jote, už J s draugišk pasveikinim ir už t draugišk pri mim , kur aš patyriau J s šalyje.*

Nuo neatmenam laik Lietuvos liaudis sugebėjo sunkiausiomis aplinkybėmis išsaugoti savo kalbą, savo papročius, nacionalinę kultūrą, vis savo charakteringą fizionomiją, ir daugiametę despotišką caro generalgubernatorių valdžią nepalaužęs jos stiprybę ginant savo ypatybes.

Aš ypatingai didžiuojuosi tuo, kad pirmasis iš Tarybų Sąjungos, padariusios galios valdžią, vyriausybės nariu turiu laimę apilankyti jos šalį, kuri per nepriklausomos valstybės gyvavimo laiką rodė neginčiamą sugebėjimą tvarkyti valstybės gyvenimą ir būtinumą savo nepriklausomą valstybingumą Rytų Europos pusiausvyrai, o kartu ir apskritai pasaulio pusiausvyrai išlaikyti.

Mano šiltas su Jumis susitikimas laimės bus glaudžiausi draugiški santykių išreiškimas. Dabar prasidės tarp mūsų ekonominis suartėjimas sukurs tvirtus pagrindus mūsų artimiems ir nekintamiems draugiškiems politiniams santykiams...

1926 m. tarp Lietuvos ir Tarybų Sąjungos buvo pasirašyta nepuolimo sutartis.

Vilkaviškio vyskupo pagalbinkas (1926-1940). 1926 04 05 M. Reinyš buvo paskirtas Vilkaviškio vyskupijos valdytoju vysk. A. Karoso vyskupu pagalbinku. Tarp vyskupo, jokiai politinei partijai nepriklausantis ir nedalyvavęs politiniame gyvenime. Apsigyveno erdviuose Vilkaviškio kurijos patalpose. Be profesoriavimo Vilkaviškio kunigų seminarijoje, vysk. Reinyš dirbė ir Kauno universitete. Jis aktyviai rėmė pastangas suorganizuoti katalikišką visuomeninį atitinkamas draugijas. Tuo metu, pavyzdžiui, pradžios mokyklai vaikai buvo buriami Angelo Sargo draugijai (angelai, šis: *Myl kime Dievą ir Tėvynę*), kaimo jaunimas - „Pavasario“ draugijai (pavasarininkai, šis: *Dievas ir Tėvynę*), mokslo jaunimas - Ateitininkų draugijai (ateitininkai, šis: *Visa atnaujinti Kristuje*).

1929-1930 m. prasidėjo intensyvus tautininkų valdžios puolimas prieš katalikus. Buvo surengtas teisminis procesas prieš prel. Konstantiną Olšauskį, aktyvų katalikų visuomenininką; suvalstybtos „Žiburio“ draugijos ir kitos gimnazijos, uždarytos visos 70 katalikiškos moksleivių Ateitininkų sąjungos kuopos. Skautai suvalstybtinti, - jų šefu pasiskyrė save prezidentas A. Smetona. Prisidengus „reforma“ Kauno universiteto Teologijos-filosofijos fakultete buvo panaikintos penkios katedros ir iš darbo atleista 18 profesorių, tarp jų ir prof. Meišlovas Reinyš.

Kovoje dėl katalikiškų draugijų laisvės, garantuotos konkordato 25 str., ir dėl Teologijos-filosofijos fakulteto iš vyskupų didžiausi iniciatyvą rodė vysk. Reinyš. Tarybinis istorik A. Gaigalaitis rašo, kad dėl tos kovos vysk. M. Reiniui buvo iškelta baudžiamoji byla.

Episkopatas, atsižvelgdamas pasunkėjusias katalikų mokymo sąlygas, pavedė prof. Reiniui rėpintis atskiro Katalikų universiteto organizavimu

(tokia id ja jau buvo iškilusi 1921 m.). Vyskup paskirtas komitetas pareng universiteto statut , mokslo planus ir kt. Rektoriumi buvo išrinktas prof. vysk. Reinys. Ta iau paskutiniu momentu, 1932 08 27 (universiteto atidarymo išvakar se) buvo gautas švietimo ministro raštas, kad universitetui veikti yra esmini kli i . Dideli universiteto steigimo darbai nu jo veltui.

1937 m. vasar vysk. Reinys nuvyko JAV ir Kanad patobulinti savo profesini žini , susipažinti su tenykš ia katalik veikla. Jis aplank 52 lietuvi parapijas ir susipažino su jam r pimais klausimais tose šalyse. Apie š apsilankym daug raš Amerikos spauda - joje mirg te mirg jo šilti atsiliepimai:

Priva iuose pasikalbejimuose vysk. Reinys pasirod labai socialiai, prieinamai nusiteik s. Tuo visiškai pagavo amerikie i širdis. Visi j ia tik ant rank nešiojo. <...> Jo apsilankymas paliko neišdildom sp d . <...> M s pailsusiai išėivijai tai buvo tarsi sveikatos balzamas. Ta iau ar pa iam Ekscelencijai tas išeis sveikat ? Tikime, jog gerasis Dievulis j apsaugos Lietuvos gerovei...

Vilniaus arkivyskupijos apaštalinis administratorius - arkivyskupas pagalbininkas (1940-1945). 1940 02 16 mirus Vilniaus arkivyskupo pad j jui vysk. M. Michalkevi iui, Vilniaus arkivyskupui Romualdai Jalbžykovskiui (R. Jalbrzykowski) reik jo naujo pagalbininko. Kadangi d l susiklos iusi S lyg (Lenkijos teritorijos pasidalijimo tarp Vokietijos ir Taryb S jungos) Vilnius gr žo Lietuvai, Lietuvos užsienio reikal ministras Juozas Urbšys 1940 06 13 Vatikano valstyb s sekretoriui padar demarš , kad arkivysk. R. Jalbžykovskio pagalbininku b t paskirtas lietuvis. Popiežiaus nuncijus Luidžis entoza (*Luighi Centoza*), gabus Vatikano diplomatas, patar , kad šiam postui geriausiai tikt Vilkaviškio koadjutoriaus vysk. Reinio kandidat ra d l jo autoriteto, nuopeln ir ypating geb jim . Nors Vatikano valstyb s sekretorius tur jo kit kandidat , popiežius 1940 m. liepos 9 d. vyskup Me islov Rein pak l arkivyskupas ir paskyr Vilniaus arkivyskupo pad j ju su paveld jimo teise.

Tuometin tautin religin pad tis lietuvi (ir gud) Vilniuje ir visoje arkivyskupijoje buvo sunki. Iki Vilniaus gr žinimo tik vienoje Šv. Mikalojaus bažny ioje buvo laikomos lietuviškos pamaldos. Lenkiškoje aplinkoje arkivysk. Reinys buvo šaltai sutiktas. Arkivysk. R. Jalbžykovskis gyveno ištainginguose trij aukšt r muose, bet arkivysk. Reiniui juose gyventi vietos neatsirado. Tod l jis iš pradži apsigyveno Pilies gatv je mažame kambar lyje prie „Lietuvait s“ viešbu io valgyklos. Kambarys buvo šaltas: apsilankiusieji rasdavo vyskup dirbant kambaryje su pirštini mis ir paltu. Viename laiške 1941 05 11, tarp kita ko, arkivyskupas rašo: *Buvau nušal s kair s rankos pirštus, bet dabar nieko sau. Gyvenu kitur, šiltesniame kambaryje...* Kai kas iš artim j prad jo arkivyskup remti. Vienas iš toki buvo Alytaus II parapijos klebonas kun. Juozas Šal ius.

Nei kapituloje, nei kurijoje, nei dvasiniame tribunole arkivysk. Reinys nerado nė vieno lietuvių. Jis išta buvo vien vienas. Ta išta ieškojo b d , kaip prapl sti pamaldas lietuviams Vilniaus bažnyiose, ir atsikviet jaun lietuvi kunig . Bet arkivysk. Reiniui nepavyko pad ties ištaisyti šovininist je arkivysk. Jalbžykovskio Vilniaus aplinkoje. Aplinkyb s kiek pasikeit po to, kai vokie i okupacijos metu (1942) arkivysk. Jalbžykovskis buvo ištremtas Marijampol s vienuolyn . Vilniaus arkivyskupijos vairs pagal Apaštal Sosto vali per jo arkivysk. Reinio rankas.

Buvo ištremta ir kun. Ušylos vadovaujama Vilniaus kunig seminarija. Arkivysk. Me islovas Reinys tuoj pat m r pintis jos atkimu. Seminarijos rektoriumi buvo paskirtas jaunas kunigas Ladas Tulaba. Visa profes ra buvo lietuviška: L. Gronis, A. Vaitiekaitis, B. Baliukas, A. Lipninas, J. Tadarauškas, salezietis Gustas, marijonas N. Skurkis. Buvo aišku, jog aukl jimas seminarijoje vyks kita linkme. Deja, seminarija gyvavo neilgai - gestapas j išblašk . 1944 m. karo veiksmai išvaik profes r , ir seminarija jau nebeatsistat . Be to, naujoji (tarybin) valdžia nedav leidimo veikti.

D l arkivysk. Jalbžykovskio netekimo neli d jo net ir nuosaikešni lenkai. Priespaudos nusikrat džiaug si lietuviai ir gudai. Arkivysk. Reinys buvo ne ribotas šovininistas, bet mokslo ir krikš ioniškos dvasios vyras, didel s erudicijos universiteto profesorius, kupinas katalikiško internacionalizmo. Jis kiekvienai tautinei grupei buvo vienodas. Nor damas sumažinti šovininist lenk tak per Bažny i , arkivysk. Reinys nurodo viešosiose maldose praleisti Marijos litanijos invokacij *Lenkijos Karaliene, melski už mus*, ir neprieštarauja vokie i valdžios sakymui panaikinti tautin Lenkijos Karalien s švent (šven iam geguž s 9 d.)

Arkivysk. Reinys, nors ir suprasdamas lenk dvasinink šovininistes tendencijas, kurijos personal paliko t pat , kuris buvo prie arkivysk. R. Jalbžykovskio. Pasiliko net jo tarnus. Ta išta tai netrukus atsiliep arkivysk. Reinio pad iai: lenkai šnipin ja arkivyskupo gyvenamas patalpas, sulaiko siuntas iš Vatikano, skundžia j Vatikano valstyb s sekretoriui kard. Maljonei.

Vos tik tarybiniai kariai ženg Marijampol (1944), arkivysk. Jalbžykovskis gr žo Vilni valdyti arkivyskupijos. Gr žo su labai pakilia nuotaika ir, sušauk s Vilniaus kunigus, užtikrino, kad *po dviej m nesi viskas bus gerai*. Arkivysk. Reinys sutiko j šiltai, perduodamas pareigas ir parodydamas tikro krikš ioniškumo pavyzd . Metropolitas su užsidegimu m si darbo *taisydamas vokie i okupacijos klaidas*. Arkivyskupijos valdym pasi m tik sau. Arkivyskupas Reinys buvo atstumtas nuo vis darb . Negavo jokio išlaikymo, buvo apgyvendintas mažu iame kambaryje. Iš kurijos buvo pašalinti visi lietuviai. Prasid jo ordinaro „klaid “ taisyms: lietuviams ir gudams neliko joki teisi , o lenkai atgavo savo privilegijas. Panaikino bažnytines bausmes lenk kunigams, vokie i laikais

palikusiems paraprijas ir nu jusiems pas partizanus, kuri veikla lietuvi atžvilgiu buvo pl šikiška ir net žudikiška, gr žino jiems tur tas pareigas.

Kadangi arkivysk. Jalbžykovskis, lenk partizan (kuri eil se buvo ir kunig) veikl r m , tai netrukus (194501 27) tarybiniai organai j areštavo. Po m nesio tardymo buvo paleistas, matyt, d l to, kad pažad jo išvykti Lenkij .

Visateisis arkivyskupijos valdytojas (1945 07 09-1947 06 12). Kai 1945 07 04 arkivysk. Jalbžykovskis, susikrov s vis savo turt , iš Vilniaus stoties išvyko Varšuvon, Vilniaus arkivyskupijos valdymas pagal paveld jimo teis atiteko arkivysk. Reiniui, iki šiolei jau du kartus pri musiam šias pareigas. Metropolito valdymo palikimas buvo sunkus. Ypa sunki pad tis buvo Baltarusijos tikin i j , ir toliau ji dar sunk jo, nes savo išvykimo dien arkivysk. Jalbžykovskis, sušauk s kapitul , pareišk , kad arkivyskupas Reinys valdys tik lietuvišk j arkivyskupijos dal , o gudišk j ir lenkišk j jos dalis pasilieka sau - valdysi s jas iš Balstog s. Lenkams kunigams buvo patarta bet kuria kaina laikytis savo post .

Prasid jus kunig repatriacijai Lenkij , pirmieji išvyko kunigai iš Baltarusijos. Važiavo seni ir jauni, palikdami bažny ias vien po kitos. Juos sulaikyti dekanai nesugeb davo. Daugyb paraprij liko be kunig . Balstog tok kunig b gim nereagavo. 1947 m. pavasar Baltarusijoje susidar tokia pad tis, kad kunig pasiekti reik davo važiuoti po šimt ir daugiau kilometr . Matydami toki vis blog jan i pad t , kai kurie kunigai kreip si arkivysk. Rein , kad sustabdyt kunig b gim . Ta iau arkivyskupas nieko negal jo padaryti, - tai b t prieštarav metropolito potvarkiams.

Bet kai vienas dekanas iš Baltarusijos papraš paskelbti bausmes tiems kunigams, kurie be jokio bažnytinio leidimo vyksta Lenkij , arkivysk. Reinys, atsiliepdamas pagalbos šauksm , paraš rašt , kuriuo visiems kunigams, emigruojantiems be dekanos leidimo, paskelb *suspensa ipso facto*. Tiesa, tokio protesto tada maža kas klaus , nes buvo paskelbtas ne metropolito Jalbžykovskio, o arkivysk. Reinio. O metropolitas tyl jo, matyt, negraūžiamas s žin s d l li dno Baltarusijos Bažny ios likimo. Emigracijos jis n neband sulaikyti, ir gudai katalikai liko be kunig . Su tikin iaisiais liko tik apie 20 j zuit , kuriems teko aptarnauti per 200 paraprij . Esant tokiai pad iai, arkivysk. Reinio pagalbos m šauktis ir paprasti tikintieji. Vilniaus arkivyskupijos valdytojo duris be paliovos varst Baltarusijos tikin i j delegacijos: suklup ant keli su ašaromis akyse tikintieji prašydavo kunig - pa i tikin i j saugomose ir remontuojamose bažny ioe nebuvo kas laiko pamaldas.

Sunki pad tis buvo ir lietuviškojoje arkivyskupijos dalyje, ir pa iame Vilniuje. Nebuvo kas lanko lietuvi lignonius, klauso išpažin i - viena Šv. Mikalojaus bažny ia ne steng to padaryti. Arkivysk. Reinys iškl

uždavinį sulietuvinti parapijas - prie vis parapinių bažnyčių skirti kunigus lietuvius. Jo siūlymu 1942-1944 m. Šv. Mikalojaus bažnyčia klebono kun. Stanislovo Valiuko buvo butas, kur antrą mėnesį vykdavo kunigų pasitarimai. Juose dalyvaudavo pats arkivysk. Reinys, klebonai - Pr. Bieliauskas, J. Dubietis, J. Vaišnys, St. Valiukas; vikarai - J. Babilius, J. Bičiulis; seminarijos profesoriai - L. Tulaba, A. Lipnys, J. Baltramaitis, J. Paukštys SJ ir kt. Tuose susirinkimuose buvo gvildinami visos pastoraciniai reikalai, skaitomi referatai, aptariami tikinčiųjų dvasiniai poreikiai, vykdavo diskusijos.

Taip lietuvių ordinaro pastangomis Vilniaus tikinčiųjų visuomenė atgavo teisę religiniam aptarnavimui savo gimtąją kalbą. Tai sudarė prielaidas, jei ne oficialiam Vilniaus arkivyskupijos lietuviškosios dalies jungimui Lietuvos bažnytinėje provincijoje, tai bent nominaliam jos sujungimui su visos Lietuvos tikinčiųjų bendruomene.

Turėdamas daug darbo ir rūpesčių, arkivysk. Reinys gebėdavo palaikyti ir asmeninius ryšius su kunigais ir pasauliečiais. Jis lankydavo juos namuose, kviesdavo pasitarimus ar kuklias vaišes. Neužmiršdavo aplankyti ir vienuolius, tiek vienuolynuose.

Persekiojimo ir kalinimo metai (1945-1953). Sovietų valdžia per mus valdžiai išvokių, dar siūlydama, kad religiniam gyvenimui Lietuvoje būtų taikyti sunkūs panašumai. Todėl Lietuvos vyskupai, jau nuo pat pirmųjų sovietų valdžios grėžimo dienų pokarinėje Lietuvoje stengėsi sumažinti iškilus pavojus Lietuvos katalikams.

Dar 1944 m. rugpjūtį vysk. Teofilijaus Matulionio iniciatyva Ukmergėje vyko vyskupų pasitarimas, kur nutarta kreiptis valdžios organus dėl tikybos mokymo mokyklose. Mokyklose daryti tikybos vyriausybės neleido, bet maždaug iki 1948 m. bent bažnyčiose tiek mažiesiems, tiek moksleiviams mokytis nekliaud.

Vykstant partizaniniam pasipriešinimui Lietuvoje, valdžia kreipėsi vyskupus prašydama padėti grąžinti iš miškų veikiančius partizanus. Arkivysk. Reinys, būdamas principingas ir žvalgas, paskelbė aplinkraštį „Nežudyk!“, kuris tiko abiem pusėms - ir partizanams, ir valdžiai. Episkopatas aplinkraštį „Nežudyk!“ laikė priimtiniu kaip kompromisą.

Iš pradžių arkivysk. Reinys su tarybine valdžia sutarė neblogai. Iš dalies galbūt tai lėmė jo kreipimasis kunigus, per mus Apaštalinio administratoriaus pareigas. Jis rašė:

Broliai Kristuje! Gelbstint Dievo ir Bažnyčios reikalus bei tikinčiųjų sielas būtina, nepaisant naujausi vykių, laikytis Bažnyčios minties, saugantis kištis grynai politinius ir vadinamąjį partizanų reikalus, vengiant bet kokio ryšio su slaptą grupuotikais, siekiančiais politinį tikslą, kiek galima atokiau laikytis nuo minėtų grupuotikų proklamacinę lapelį, jokių būdu neprisidedant prie

tautini nesantaik palaikymo <...>, kad pasirodytume kiln s civiliniuose reikaluose, kad bažnyiose d stytume pozityv krikš ionyb s moksl . <...> siklausykime laiko bals . Melskim s už žmones. Šaukim s Gailestingumo Motinos pagalbos. Melskime taikos. Skelbkime taik !

Ta iau jau atsirasdavo toki valdžios atstov , kurie vis prikišdavo arkivysk. Reiniui, kad jis dalyvavo spaudoje vokie i okupacijos metais, ir jam ne kart teko aiškintis. Atsirado ir nauj varg . Seniau gal j s aktyviai reikštis katalik visuomenin je veikloje, nepritardamas antireliginei propagandai, arkivysk. Reinys per pamokslus Katedroje ir geguž s m nes Aušros Vartuose kritikuodavo vairius spaudos išsišokimus prieš religij , vietin s administracijos renginius, laužan ius sekmadienin poils ir kt. Aiškiai pabr ždamas teis s ir tiesos princip svarb , primindavo, kad Niurnberge vykstantis teismo procesas prieš nacius yra pavyzdys, jog ateityje bus teisiami visi, kurie laužo teis . Toks arkivysk. Reinio religijos mokymo ir veiklos teisi gynimas suk l naujosios valdžios susierzinim .

Arkivysk. Reinys dr siai stojo ginti vienintel s Lietuvoje Kauno kunig seminarijos teisi . 1946 09 23 raštu jis kreip si LTSR Aukš iausiosios Tarybos prezidiumo pirminink Just Paleck d l religini reikal galiotinio prie Ministr tarybos A. Gailevi iaus žodinio pareiškimo, kad ši seminarija tegalinti mokyti tik 150 klierik . Arkivysk. Reinys motyvuotai išd st LTSR konstitucijos numatytas teises d l religin s laisv s, nurod , kad klierik rengimas yra Bažny ios vidaus reikalas, kad Taryb S junga, stojusi SNO, pasižad jo s žiningai vykdyti visas prievoles, numatytas SNO.

Naujas arkivyskupo susir mimas su valdžia buvo d l k sl pakeisti bažnytin hierarchij . Šalia tiesioginio pjudymo valdžia suplanavo lig šiol veikusias parapijas pakeisti „tikiybine bendruomene“ - dvidešimtukais, vadovaujama is ne klebono, bet išrinkto komiteto, kur kontroliuot ne bažnytinis organas, o DŽDT [Darbo žmoni deputat tarybos] rajono vykdomasis komitetas. Arkivyskupas rodin jo, kad tokie valdžios organ nuostatai varžo ordinar , kad tarybin konstitucija suteikia religin laisv , be to, tai suteikia ir tarptautiniai sipareigojimai taikos sutartyje su kare dalyvavusiomis šalimis.

Arkivysk. M. Reinio atsisakymas paklusti valdžios pastangoms gniaužti savo pa i rankomis Lietuvos Katalik Bažny i prived prie to, kad *arkivyskupas buvo areštuotas*. 1947 06 12 šv. Antano atlaid išvakar se besirengiant eiti sakyti pamokslo Šv. Ignoto bažny i atvyk trys saugumo darbuotojai apie 7 val. vakaro arkivysk. Rein areštavo. Po 7 m nes i tardymo bei laikymo Vilniaus kal jime, arkivyskupas apkaltintas antitarybine veikla, jau kaip kalinys. Taip tragiškai baig si arkivysk. Reinio neilgai truk s Vilniaus arkivyskupijos valdymas.

Beveik n ra liudytoj iš arkivyskupo kalinimo met . Vienas kitas su juo kal jime buv s toks pat likimo draugas pabr žia jo kilnum ir tvirtum .

Ta iau arkivyskupo j gos sunkiomis kal jimo s lygomis nuolat seko. Apie tai liudija iš kal jimo parašyti laiškai.

1948 07 14 laiške arkivyskupas rašo, kad susilpn jo akys, tinsta kojos. 1949 09 15 laiške v l skundžiasi akimis, taip pat ir skausmais juosmens srityje. 1953 met laiškuose praneša, kad balandžio 17 d. d l padid jusio kraujosp džio buvo paguldytas ligonin , kad birželio 6 d. tur jo širdies priepuol .

1953 m. lapkri io 8 d. po nepiln šešeri met kalinimo *nustoja plakusi kilnioji Arkivyskupo širdis*. Mirtis kal jime ateina be liudytoj . Tas, kuris turi mirti, savo valandos sulaukia vienišas. Ligi šiai dienai žinia atrodo tikra.

Arkivysk. Reinio jaunyst s draugas dr. kan. J. ep nas ir gimin s dar žygi pargabenti Lietuv jo palaiikus, bet viskas buvo veltui: kur palaidotas, nežinoma.

Keletas arkivyskupo Reinio asmens bruož . Iš mažens Me islovas pasižym jo *maldingumu ir mokytojo darbo pam gimu*. Daržin je ar kluone pasilip s ant balkio jis savo bendraamžiams vaikams sakydavo „pamoksl “. Kad jis tur jo *iškalbos dovan* , rodo ir tai, jog mokantis Rygos gimnazijoje jis, vos tre ios klas s mokinys, mokyklos vizitacijos metu direktoriaus buvo paskirtas pasakyti kalb mokini vardu.

Turb t pagrindinis M. Reinio bruožas buvo jo *mokslumas*, nenuilstamas mokslo troškimas ir s mimasis. Jis atkakliai siekia išsimokslinimo ir, mok sis net trijuose užsienio universitetuose, gavo ne tik teologin , bet ir gamtamokslin išsilavinim . B damas labai religingas, jis buvo tikslis j moksl žmogus, gilinosi gamtos d sningumus, bet ypa daug pasiek žmogaus dvasios moksle - psichologijoje.

Arkivysk. Reinys vis savo gyvenim labai m go *semtis žini iš vairi mokslo knyg* . Knygoms negail jo paskutini savo pinig . Jau 1914 m., kai gr žo iš užsienio Vilni , atsivež didel mokslin bibliotek , kuri, jo apgailstavimui, žuvo prasid jusio karo s kuriuose. Dar didesn mokslin bibliotek jis susirinko v liau, kuri irgi dingo arešto metu. Jis ir savo namiškiams lauktuvi veždavo vairi knyg .

Net ir sunkiomis kalinimo s lygomis jis nesiliov gilintis mokslus ir kitus šviesti. Buv s arkivyskupo kameros Vladimiro kal jime draugas vokietis dr. G. Štark taip prisimena jo mokslo pasaul :

Jis pats žav josi neoscholastine filosofija, kurios buvo mokoma ten [Kauno universitete] prisilaikant šv. Tomo „Summa Theologica“ ir moderni j moksl . Turtinga kal jimo biblioteka tur jo sen senov s filosofijos istorijos veikal . Iš j jis labiausiai vertino Anaksimandr , Taleso mokin , kuris mok apie Begalyb , kaip visos b ties princip . 500 m. prieš Krist šis filosofas jau mat skirtum tarp šviesos ir tamsos ir baism suvok kaip neteisingumo padarin .

<...> *Mes studijuodavome Platon , Aristotel , šv. Albert Did j , lygiai kaip ir Kant ar Hegel , kuri raštus mes gal jome skaityti kartu rusiškai išverstus Fišerio...*

D l savo intensyvos veiklos arkivysk. Reinsys, be studij metais parašyt mokslo darb , daugiau stambesni veikal neišleido. Ta iau per 30 met (1910-1940) jis paraš per šimt darb (be publicistini straipsni) filosofijos, psichologijos, pedagogikos, kult ros, visuomeniniais ir kitais klausimais, nenustojusi aktualumo ir šiais laikais. Jie visi buvo publikuojami vairiuose laikraš iuose ir žurnaluose.

Arkivysk. Reinsys r pinosi iškelti Lietuvai nusipelnisius žmones. Pa-
vyzdžiui, netrukus po prof. St. Šalkauskio mirties, viename 1941 m. rašytame laiške, arkivyskupas si lo išleisti piln prof. Šalkauskio rašt rinkin ir pla i biografij .

Arkivysk. Reinsys buvo sitikin s, kad s moningi katalikai turi b ti ir visuomenininkai, išsilavin , taur s, tod l steng si juos ugdyti ir išlaikyti tautai. Kai viena aktyvi student reng si vykti misijas Konge, apie tai sužinoj s prof. M. Reinsys pasipriešino, sakydamas, kad ir t vyn je tarp mokini reik s daug nuveikti ir atlikti *misijas* tarp sav j .

B damas tvirtos ir moksliskai pagr stos krikš ioniškos pasaul ži ros, arkivysk. Reinsys Lietuvos likim siejo tik su katalikybe. Jis pabr ždavo, kad Lietuvos ateitis, kartu ir politin , galima tik apsišvietus, suk rus mokykl tinkl ir katalikiškai aukl jant jaunim .

Jautrus, nuoširdus ir nusižemin s arkivysk. Reinsys kartu buvo ir *pareigingas bei principingas, nepripažino kompromis* . Jo darbo diena prasi davo 6 val. ryto ir trukdavo iki 22 val.

Netgi kal jime arkivysk. Reinsys ragindavo savo kameros kalinius šv s ti sekmadien . Sekmadieniais jis neplaudavo nosin s, nes i davu ištr kusios sagos. Ir kitiems patardavo to nedaryti: *Neturime galimyb s didesniais dalykais pažym ti sekmadien , - sakydavo jis, - tai bent mažmožiais pagerbkime Viešpaties dien . Parodykime Dievui meil tuo, kuo galime.*

Nelink s buvo teisinti nedarbš i , nepareiging inteligent ir kunig .

Nuo 1910 m. *griežtas abstinentas.*

Nepalaužtas, principingas ir tvirtas arkivysk. Reinsys išliko ir Vladimiro kal jime, kur buvo kalinama apie 2500 vairi taut kalini , kai jam, vienam lietuviui, teko bendrauti su kitatau iais. Vienerius metus kartu su arkivyskupu kal j s vokietis liuteronas G. Štark rašo, kad arkivysk. Reinsys už visus kameros kalinius buvo didesnis ne giu, bet savo laikysena ir dvasiniais bruožais.

Jo gyvenimas tikrai yra pažym tinas ir kilnus. <...> Jo laikysena yra tikrai Bažny ios šventojo laikysena, kuris visus savo gyvenimo pasisekimus ir garbes priskyr tik Dievo malonei, kurioje jis rado savo laim . <...> Jis dažnai meldavosi už savo tikin iuosius, giliai susir pin s j kan iomis jis dalinosi. Kai apie juos kalb davo, jo akys

šviesdavo. Lygiai jos nušvisdavo, kai jis prisimindavo savo mylim motin ar seser, kuri buvo pasilikusi gimtajame kaime ir kurios laiškai jam pranešdavo apie žiaur likim jo gausios šeimos. <...> Už pinigų, kuriuos jis reguliariai gaudavo iš jos, jis paprastai nupirkdavo duonos ir cukraus savo kentejim draugams. Gav nios metu jis sau paprastai nieko nepasilikdavo. <...> Kai vienas mandži ras kažk iš jo pavog, jis nieko nesak, tik per kit dalinim dav jam dvigubai. Tada žmogus verkdamas prisipažino ir praš atleidimo.

Arkivysk. Reinys buvo tikras ištikimas Viešpaties tarnas. Jis daug meldavosi vairiu dienos metu. Aš esu mat s j nakt gulint susimus rankas, atvertomis akimis, nes m s kamera buvo akinamai nušviesta, kad sargybinis visada gal t mus steb ti pro langel. Jis tada šnabžd davo su Dievu. <...> Jo autoritetas sklido iš vienos griežtai izoliuotos kameros kit. Aš pats daug gavau iš tos prakilnios asmenyb s, kurioje jung si tvirtas tik jimas, didelis mokslas, krikš ioniškoji meil ir nusižeminimas. J išeinant aš paprasčiau suteikti man palaiminim, tai jis padar labai susijaudin s, kartu su neužmirštamui visos krikš ionijos išpažinimu „Una Sancta“. <...>

Arkivyskupas gal jo lengvai bendrauti su vis tautybi žmonimis - jis laisvai kalb jo vokiškai, rusiškai, angliškai; puikiai mok jo sen sias kalbas; šiek tiek mok jo pranc ziškai, itališkai, ispaniška. Žinoma, jis didžiavosi savo lietuvišk ja motinos kalba, kuri yra artimesn sanskritui negu kuri kita Europos kalba ir kurios gražius eil raš ius jis m gdavo deklamuoti. <...>

Arkivyskupas, pats neprarasdamas vilties sunkiomis s lygomis, nelaim s ištiktiems kaliniams (ligoniams, negalios ar mirties atvejais) sugeb davo pad ti, nuoširdžiai užjausti, paguosti, slaugyti sergan ius.

1951 m. žuvus vienam kaliniui, arkivysk. Reinys guod ir ramino kitus: „Neli d kime, nukankintieji kovoja drauge su mumis. <...> Jie stiprina m s gretas. Tebus pašlovinti nenusilenk netiesai. Jie gyven s amžinai“ (G. Štark).

Arkivyskupas savo žodžius pagrind gyvenimu. Su pagarba, meile ir d kingumu mes žvelgiame arkivysk. Me islov Rein - pedagog, profesor, Bažny ios hierarch, valstybinink, visuomeninink, švent j kan kin ir puosel jame šviesi vilt, koki tur jo ir a. a. kun. Juozas Šal ius, rengdamas savo „Medžiag arkivyskupo Reinio biografijai“, kad atsiras talentingas tautietis, kuris parašys išsami ir pla i jo biografij .

Dabar tam pats gerasis laikas, kol dar ne visi „gyvieji šaltiniai“ tek jo Amžinyb n. Yra Lietuvoje prel. St. Kiškis, Romoje - prel. Ladas Tulaba, atsiras dar ir daugiau.

(Naudotasi kun. Juozo Šal iaus knyga *Medžiaga arkivyskupo Reinio biografijai* (mašinėraštis) ir ta pa ia knyga *Arkivyskupas Me islovas Reinys*, truput papildyta išleista ikagoje 1977 m.)

JOS MISIJA BAŽNY IAI

Barbara Albrecht

PALAIMINTOJI EDITA ŠTEIN

Edita Štein - žyd prekybininko Zigfrido ir jo žmonos Augustos vienuoliktasis vaikas. Jos gyvenimo kelias prasideda per didžiausi žyd švent - *Jom Kipur*. Tai susitaikinimo švent, kuri 1891 m. pasitaik spalio 12- j - jos gimimo dien. Tuomet šis sutapimas negal jo b ti laikomas kuo nors kitu kaip atsitiktinum. Šios žyd maldos ir atgailos dienos turinys - atsilyginimas už asmenines bei visos tautos nuod mes ir mirusi j prisiminimas - veikiau atrodo kaip Editos Štein pradžios ir pabaigos paslaptinga sankaba.

Jom Kipuras prasideda ilgiausiomis ir reikšmingiausiomis vakarin mis apeigomis. Žydai ši švent šven ia maldos namuose, pilnuose degan i žvaki. Jie apsigaub savo laidojimo marškomis. Per pamaldas, kurios trunka iki v lyvos nakties, daromi asmeniniai pasižad jimai, teikiami prašymai Dievui, kad Jis atleist tai, ko per metus nesilaikyta ir kas neište- s ta. Maldaujantis leitmotyvas visos *Jom Kipuro* švent s, kuri Edita dar po savo krikšto su savo senute motina kartu šv sdavo, skamba taip:

Teranda atleidim visa Izraelio bendruomen! B k pašlovintas, m - s Dieve, amžinasis pasaulio Valdove, kuris leidai mums gyventi, kuris leidai mums išverti, kuris mus šiuos laikus kurdinai!

Po vigilijos pamald vis dien t siasi maldos be pertr kio, o kartu ir absoliutus pasninkas. Tai diena, kuri reikalauja konkretaus susitaikinimo su Dievu ir vienas su kitu, vidinis *šturmavimas Dievo gailestingumo ir šlovinimas begalin s Jo didyb s*. T mald kiekvienas žodis turi savo istorij, kuri *suvirpa kiekviename melodijos tone dar prieš m s akis apie kan ias ir viltis, kuri gyva kiekviename žodyje ir tone, ta istorija, kuri yra t kstantme i istorija, m s apsunkusi širdis, m s visa viltis!*

Diena b na tempta. Bet prieš užver iant dienos Tor [*Penkiaknyg - penkios pirmosios Senojo Testamento knygos*], tikintieji yra giliai pasin r *Jom Kipuro* švent s sraute: *Kuris kiekvien padaro nei daugiau, nei mažiau kaip bendros m šos banga, banguojan ia iki visiško savimaršumo, visiško nesidomejimo savimi, kol atsidavime Dievui <...> esi kaip išlietas vanduo ir tiktai kartu meldiesi*. Šios švent s tematik ir karšt Edita nuo pat vaikyst s buvo sikalus i galv. Bet v liau ji buvo aukl jama gana liberaliai, 1911-1921 m. pagars jo net kaip ateiste, tad visai nebesimeld .

Edita buvo vos pusantr met, kai mir jos t vas. Keturi iš jos broli ir seser, jai dar negimus, irgi buvo mir, taigi Edita užaugo septyni vaik b ryje. Kaip mažiausia, ji šliejosi prie motinos, kuri, tapusi našle, per m savo vyro versl ir Editai buvo pareigingos, tvirtos moters bei motinos pavyzdys. (ia reik t priminti, kad 1938-1939 m. du vaikai iš j šeimos dar gal jo išvykti JAV Penki likusieji, taip pat katalike tapusi jos sesuo Roza, kartu su savo šeimomis buvo sunaikinti vairiose koncentracijos stovyklose.)

Po 1911 m. abit ros, Edita prad jo studijuoti filosofij , psychologij , istorij ir germanistik - pradžioje Breslaujoje, v liau Getingene. Pirmojo pasaulinio karo metais (1915 m.) ji savanoriškai dirbo Raudonojo kryžiaus užkre iam j lig ligonin je Meren je. Šis sumanymas buvo išdava jos nepaprastai intensyvaus dom jimosi karo vykiais bei kitais politiniais klausimais.

1916 m. Friburge, pas prof. E. Huserl , ji paraš daktaro disertacij tema „sijautimo problema“ (*Zum Problem der Einfühlung*). Didžiojo filosofo, fenomenologin s mokyklos steig jo skatinam draug ir mokini b ryje Edita taip išsiskyr , kad profesorius pakviet j pasilikti jo asistente. Tai buvo nepaprasta užduotis t laik moteriai, nes neseniai buvo iškovota teis ir galimyb moterims studijuoti aukštojoje mokykloje ir j baigti. Suprantama, nors jos dideli filosofiniai ir pedagoginiai gabumai buvo pripažinti, habilitacija [mokslo darbas, kur parašiusysis gyja teis d styti aukštojoje mokykloje] Editai nebuvo galima. Vokie i universitetuose susidars vyriškasis pasaulis dar nebuvo pribrend s lygiaver iam moter bendravimui. Ta iau pati Edita Štein d l tokios ar kitokios nuvilian ios patirties (ir su savo „meisteriu“ Huserliu) n su vienu nesipyko, neprieštaravo ir nenusimin . Tam ji buvo pribrendusi. 1919 11 22 viename laiške ji rašo: *Man visas tas reikalas atrodo juokingai, <...> aš tam neteikiu tiek daug svarbos, lyg tai b t reikšminga, vienoki ar kitoki viet aš užimsiu.* Taip gali jaustis tik toks žmogus, kuris savo vidine kult ra yra aukščiau už bet koki situacij ir kuriam r pi svarbesni dalykai negu karjeros ar pad i rangai - nuostabi savitvarda, nepraradusi aktualumo ir ši dien Bažny iai!

Fenomenolog s misija. Nors dauguma krikš ioni žino, kaip Edita Štein mir , bet kaip ji gyveno - nelabai. Esu tos nuomon s, kad filosof Edita Štein gali daug svarbaus pasakyti šiandieninei ir ateities Bažny iai. Tai apskritai filosofinio teologijos pagrindo reikšm s misija, ypa filosofinio bei teologinio etikos tyrin jimo misija. Ar tai b t ribini situacij sritis, gamtos ar amžinyb s sritis, ar apreiškimo, - kiekvienu atveju kalbama apie ties . Prof. Huserlio fenomenologin mokykla, m s amžiaus pradžioje patraukusi jaunus žyd m stytojus (M. Šleris, a. Reinachas, d. von Hildebrandas, H. Konrad-Martius, Edita Štein ir daugelis kit), buvo *radikalus atsiskaidymas kantiško ir neokantiško kritinio idealizmo štampe*. ia buvo ži rima *scholastika*, nes žvilgsnis nuo subjekto nukrypo daiktus: atrod v l gr žta pažinimas, kai daiktams paliekami savi d sniai, o ne laikomasi kriticizmo - nurodymo, primetan io daiktams savo d snius.

Nuo sukimosi apie *aš* - subjekt atsigr žta pa ius daiktus, išvis objektyvi tikrov ! Fenomenams (ir b tent kiekvienam) blaiviai, dalykiškai, betarpiškai arba be išankstinio nusistatymo ir akidangi m ginti sutelkti d mes juos sijau iant - tai svarbiausia. Tiesai nieko negalima nei perdti, praleisti, perdažyti, nei sutrumpinti (kaip šiandien dažnai

praktikuojama Bažnyioje ir pasaulyje). Fenomenologai tai paband konkrečiai praktikuodami intelektual ištikimumą, kurio šiandien taip pasigendame. Kas fenomenologus vienijo? Pasak H. Konrad-Martiaus, tai *objektyvus tyrumo etika, grynai dvasinio pasirengimo ir dalykiško atsida- vimo realumas, kuri nebegalima varžyti.*

D 1 tokios laikysenos beveik visi fenomenologai yra pasiek *kataliko žmogaus habit* [laikysen]. Bet tai n ra (kaip raš prof. Peteris Viustas trumpame laiške apie Editos Štein vilktuves Kiolno Karmelyje 1934 04 15) *žmogaus habitas, kuris atitikt amžinos reikšmingiausi dalyk priemon s pažinim*.

Studij metais (1913-1915) Getingene Edita Štein susipažino su Maksu Šleriu. Šis fenomenologinis mokyklos filosofas tada buvo kupinas katalikiš- k id j ir k tik at j s Katalik Bažny i. Savo atsiminimuose Edita rašo:

Tai buvo pirmas susidrimas su man visai nepažstamu pasauliu. Dar jis man s neved prie tik jimo, bet atv r fenomen srit , pro kuri negal jau praeiti. Ne veltui mums buvo kalama galv , kad visus dalykus turime svarstyti be prietar . Racionalistini prietar užtvaros, - tarp kuri buvau užaugusi, to nežinodama, - sugriuvo ir staiga prieš mane iškilo tik jimo pasaulis. Jame gyveno žmon s, su kuriais kasdien bendravau, kuriuos su pasitik jimu ži r jau. Apie tai buvo verta bent kiek atidžiau pam styti.

Su kitu „fenomenu“ Edita Štein susitiko 1916 m. Ji pasakoja, kaip su dr. Adolfo Reinacho seserimi Paulina Reinach vaikštin jo

po Frankfurto miest , kuris iš G t s min i bei prisiminim buvo man pažstamas. Bet sp d padar kiti dalykai, o ne Riomerbergas ir Hiršgrabenas. Keletui minu i užsukome katedr , ir mums pa- garbiai, ramiai m stant, turginiu krepšiu nešina vidun jo moteris ir atsiklaup suolo trumpai maldai. Man tai buvo kažkas visai nauja. sinagogas ir protestant bažny ias, kurias kartais aplan- kydavau, žmon s ateina tik pamaldas. O ia kažkas at jo tarp darbo dienos reikal tuš i bažny i tarsi bi iuliškam pokalbiui. To niekada negal jau pamiršti.

Tikin io kataliko m stytojo ir paprastos bažnyioje matytos moters faktas, taigi fenomenas krikšioni , suvokusi vertyb s srit , kuri iki tolei Editai buvo uždara, bet kuri iš šit žmoni jai itin stipriai spinduliavo, taip sujaudino ir sukr t j - kad vien tai leido „ateistei“ 1916 m. savo filosofin s disertacijos „sijautimo problema“ pabaigoje pasakyti:

Kadangi vertyb s patirtis yra pagr sta nuosava vertybe, tai per si- jautimu gytas vertybes atsiveria žvilgsnis ir savo asmens nepažin- t vertyb . Kai sijausdami susiduriame su uždaramis vertyb s sriti- mis, sužinome nuosav tr kum ar menkavertiškum . <...> Yra buv žmoni , kurie per staig savo asmens pasikeitim man si pa- tyr Dievo malon s veikim . <...> Ar ia yra tikra patirtis - kas tai

nuspr s? Betgi atsakymus pateiktus klausimus aš palieku tolesniems tyrin jimams, o ia tenkinuosi „non liquet“ [neišaiškinta].

Filosofija Editai Štein buvo galutin s tiesos buvimo ieškojimas, nes kai kuriuose fenomenuose tiesa stodavo ant kelio ir nor davo sukelti neatid - liojam nusistatym . Ir Edita Štein pasiduodavo tam išš kiui. Nors ir teko nueiti dar ilg varginam keli , ta iau ji buvo budri ir atsiv rusi, ieškojo fenomenuose esan ios pasl ptos, objektyvios tiesos. V liau, ryšium su savo mokytojo prof. E. Huserlio mirtimi, apie tuos dalykus ji taip pasak : *Kas ieško tiesos - ieško Dievo - ar jam dabar aišku, ar ne.*

Konvertit s misija. Edita Štein dvejus metus buvo asistente Friburge pas savo profesori Huserl . Tuo metu, 1917 m., kario mirtis ištiko Getingeno privatdocent , jos bi iul Adolf Reinach . Editai buvo pavesta sutvarkyti jo mokslin palikim . Pirmasis susitikimas su žuvusiojo žmona buvo jai nejaukus. B dama ateiste, ji nežinojo, kaip j paguosti. Ta iau, k pajuto tada pati Edita, labai j sukr t . Ji sutiko jaun našl , kuri ne tik vaizdavo, bet ir iš ties - *gavo paguodos ir j g iš gyvo tik jimo nukryžiuot ir prisik lus J z Krist .*

Edita nustebo. Šio fenomeno klausimas siejosi su ankstesniais pasteb - jimais ir nuo šiol nedav Editai ramyb s. V liau ji savo priorei [vyresniajai] prisipažino:

Tai buvo pirmasis mano susitikimas su kryžiumi ir dievišk ja j ga, kuri dalijama jo neš jams. Aš pirm kart akivaizdžiai prieš save pama iau iš Išganytojo kan ios, Jo mirties geluonio pergal je gimusi Bažny i . Tai buvo akimirka, kurioje sugriuvo mano netik jimas, nublanko judaizmas ir suspind jo Kristus: Kristus Kryžiaus paslapyje.

Edita prad jo skaityti Sen j Testament . *Mano širdis ištikima, Dieve, mano širdis ištikima* (Ps 108). Tokia savo laikysena Edita pasiek malon s paslapties vartus. Dievo skirtu laiku ir pagal Jo plan tie vartai jai buvo atverti. V liau ji savo išpažinim taip apraš :

Kas nebuvo mano planuota, buvo Dievo planuose. Ir juo dažniau man tai atsitinka, tuo gyvesnis darosi mano gyvenimo sitikinimas, kad tai - Dievo numatyta, ne atsitiktinumas, kad visas mano gyvenimas iki smulkmen yra nužym tas dieviškosios Apvaizdos plane ir prieš visa matan ias Dievo akis prasmingai atbaigtas.

Vien vakar , trump atostog pas bi iul Hedvig Konrad-Martius metu, Edita pasi m iš lentynos paskaityti knyg . Tai buvo didžiosios Teres s Aviliet s autobiografija, knyga, kuri Edita t pa i dien perskai - t . Pabaigus ji žinojo: *Tai yra tiesa!*

Katalik katekizmo ir Šoto [vokie i katalik maldaknyg su kiekvienai dienai skirtomis maldomis ir mintimis] sigijimas, intensyvus ši dalyk studijavimas, prašymas priimti Katalik Bažny i , krikštas per Naujuosius 1922 me - tus - visa tai buvo nesulaikomas atsidavimas pažintajai tiesai asmeninio

Dievo bei Žmogumi tapusio, nukryžiuoto ir prisiklusio Jėzaus Kristaus. Kartu Jame ji pažino Jėzaus paslaptį - Bažnyčios Galvą. Krikštas Editai buvo griežčiausias atsakomybės: *Taip* tik jimo pagrindpilnatvei. Tai buvo gyvybingai svarbus atsakymas Tiesai, kaip laisviausias laisvės veiksmas. Tuomet, žinoma, Bažnyčia dar tik parodė savo profilį. O šiandien? Ar gali dar *ieškantieji* Bažnyčią pažinti kaip Jėzaus Kristaus Evangelijos Tiesos saugotojų ir liudytojų?

Ir dar keli žodžiai ryšium su tuo. K. Raneris (*Karl Rahner*) kartą klaimo klausimais: ar mes, šiandieniniai Bažnyčios nariai, dar iš viso vertiname tiesą, ar ji mums tik „laužo“ vėta? Editai Štein pažintoji tik jimo Tiesą ne šiek tiek atsiėjo, bet brangiai kainavo: vis pirma giliai kančia bei motinos ir brolių, seserų nesuprastai. Šis Editos žingsnis jiems atrodė žydi tik jimo išdavimas ir atsiskyrimas nuo savo tautos - ir dar tokiu metu, kai iki 1933 m. žydai Vokietijoje buvo vis labiau nekenjami. Edita turėjo tas aimanas ir kaltinimus priimti, niekada neatsisakyti išklausti ir būti su saviškiais maloni.

Kartą pažinusi tiesą, - tai buvo patogiau ar ne, - ji turėjo ją sekti. Tai buvo Tiesos Tėvas, kuris su dievišku reiklumu pasakė: *Aš esu Tiesos* (Jn 14, 6), ir *kaš tik brangina tiesą, klausos mano balso* (Jn 18, 37). Edita Jėzaus kvietimui išgirdo. Vos pradėjusi savo gyvenimo kelią Katalikų Bažnyčioje, ji nuo pirmos akimirkos suprato Jėzaus Kristaus kvietimui asmeniškai sekti Jėzų po kryžiumi. t kvietimui ji atsakė nedvejodama ir negaišiodama savojo: *Taip*.

Man atrodo, kad šiandien Editos Štein kelias Bažnyčią mums turi dar kitą misiją. Ji susitikinėjo ne tik savo meto tikinčiuosius žmones, bet jį palietė ir *Gyvosios Dievo Dvasios* spindulys per šv. Teresės Avilietės autobiografiją, parašytą prieš 400 metų. Šios moters, gyvenusios prieš kelis šimtus metų, nepaperkama ataskaita apie asmenišką Dievo patyrimą, jos klusnumas radikaliai Jėzaus sekimo kvietimui, jos meilė Bažnyčiai - visa tai šviežiai ir neišsekvojamai uždegė XX a. Tiesos ieškantį sielą.

Gyvenimas užsidegė nuo gyvenimo, šviesa nuo šviesos. Tokiu faktų pasirodo nuostabus Dievo Dvasios veikimas, suvienijantis ir susiejantis laikus bei erdves, šventųjų bendruomenę bei žemę, pirmame, kaip ir šešioliktoje bei dvidešimtajame amžiuje taip pat kviečiantis sekti Jėzumi Kristumi Jėzaus Bažnyčioje, ir šiandien, kaip anuomet bei kiekvienu metu, Bažnyčia Tradicijoje gali gyvai siliepsnoti.

Edita Štein konkrečiai tik jimo Tiesą pažino per Teresės Avilietės - gyvą Dievo ranką iš šventųjų bendruomenės. Per ją Edita taip pat patyrė, kaip kartą yra pasakęs Anri de Lubakas: *Bažnyčios šventieji niekada nesensta.* Vis dėlto patyrimas išdava Editai buvo pažinimas: *Mūsų palaimingas poveikis kitiems trunka tolei, kolie mes ncolio nesitraukiame nuo tikrojo mūsų tik jimo pagrindo.*

(Bus daugiau)

LIETUVI DORIN KULT RA

A. *Kazimieraitis* [Aleksandras Žarskus]

LIETUVIS IR VIDIN ŠVIESA

Vienas iš Vyd no laišk skautams pavadintas „Budžiu“¹. *Bud ti!* Gilus ir sl piningas žodis. Parimkime savo viduje ir paieškokime jame doros kult ros, lemian ios esmin lietuviškum .

Dorovingumo s voka aiški, ta iau j glaustai apibr žti sunku. Žmoguje reiškiasi vairios galios: instinktai, polinkiai, troškimai, aistros, visokiausios mintys ir pan. Ir kiekviena j stengiasi žmog užvaldyti. Labai dažnai tos galios taip pavergia žmog , kad žmoniškumui lieka labai mažai vietos ar net visai nelieka. Tada kalbama apie menk doroviškum . Jeigu Žmoniškumas valdo pažmoniškum [*pažmoniškumas* - Vyd no vartota s - voka, reiškianti žmogaus vardo nevertas žmogaus apraiškas] - kalbama apie doroving asmenyb , apie aukštos vidin s kult ros žmog .

B dama vidaus dalykas, dora sunkiai pastebima. Išoriškai vidin kult ra pirmiausia pasireiškia santykiuose su kitais žmon mis, su betarpiška žmogaus aplinka. Ryškus išorin s vidin s kult ros požymis yra *sant rumas*. M s prot vi sant rum ir taikingum liudija ne tik ankstyvieji kronikininkai (Jordanas VI a., Vulfstanas IX a., Adomas Bremenietis XI a.), bet ir Petras Dusburgietis, vaizdav s pr sus anaip tol ne šviesiomis spalvomis:

Ta iau jie [pr sai] tur jo vien girtin ir visiems si lytin paprot : patys b dami netik liai ir garbindami daugyb diev , jie vis d lto gyveno taikoje su savo kaimynais, išpaž staniais krikš ionyb , netrukd jiems garbinti savojo gyvojo Dievo ir apskritai j neklud (Petras Dusburgietis. *Pr sijos žem s kronika*. V, 1985, p. 75).

T išorin vidin s kult ros pasireiškim liudija m s paproiai ir tautosaka. Ypa tai išryšk ja lyginant su kit tautais paiais dalykais. Tik sant rus žmogus geba pakilti virš aplinkybi . Jeigu vokieiai sako: *Man sollte sich nicht hinein hinreissen lassen* (*Nereikia leistis traukiamam* [aplinkybi]), tai analogiškas lietuvi priežodis pataria: *Nereikia išsišokti*. Pirmuoju atveju, t. y. vokieiai, aplinkybes ži ri kaip skatinant moment , o antruoju - lietuviai - pabr žia vidin apsisprendim . Tai rodo, kad lietuviai b davo budr s ne tik aplinkos atžvilgiu, bet ir (kartais netgi labiau) savo vidin s gyvyb s poži riu. *Lietuvis veikia atsargiai*, - rašo apie Mažosios Lietuvos lietuvius slaptas karo patar jas Gervais 1775 m. išleistoje knygoje „Pastabos apie Pr sij“, - *ir lengvai ne puola pavoj , kaip kai kurie vokieiai aklai ir neapgalvotai padaro*².

Galima tvirtinti, kad lietuviai gyvenime elgdavosi vadovaudamiesi savo vidine esme. Tai patvirtina ir lietuviu pastovumas vairiose aplinkyb se

¹Vyd no laiškai skautams/Red. V. Mik nas. ikaga, 1978, p. 28.

²Vyd nas. *Sieben Hundert Jahre deutsche-litauischer Beziehungen*. Tilž , 1932, p. 86.

bei santykiuose, nes laikysena, pagr sta vidiniu sitikiniu, lengviau iš-
tveria ir sunkiomis aplinkyb mis.

Savojo *aš* lietuvis ieškojo ne pažmoniškumu, bet giliausioje vidin je
gelm je.

Žmogus reiškiasi kaip atskir autonomišk gyvyb s sri i veiklos ir j
tarpusavio s veikos visuma. Galima išskirti keturias žmogaus gyvyb s
sritis. Tai: 1) k no gyvyb ; 2) jausm -geism gyvyb ; 3) min i gyvyb
ir 4) dvasia-siela. D l tos priežasties žmoguje reiškiasi vair s *aš*. Kai
sukyla k no poreikiai, tada žmogus sako: *aš alkanas, aš pavarg s* ir pan.
Kai ima virš jausm gyvyb , žmogus sako: *aš linksmas, aš piktas* ir pan.

Tai vis mažieji, kintamieji žmogaus *aš*, kuriems reiškiantis žmogus labai
dažnai sutapatina save tai su k nu, tai su vairiais jausmais ar su m stymu.
Taip žmogus reiškiasi regimajame pasaulyje. B da ta, kad sutapatindamas
save su tais kintamaisiais *aš*, žmogus pamiršta savo tikr j, esming j *aš*,
sav j siel , gl din i jo gelm je. Ir tada žmoguje sigali *pažmoniškumas*.

Atsiminti giliausi savo esm - siel - ir b ti jai nuolat atviram yra
doros kult ros pagrindas. Lietuviai nuo seno aukl jo vaikus šia linkme.
Labai dažnai vaikai iš savo t v gird davo: *Tik vis atsimink save*³.

Atsimink save! Šis priminimas skirtas ne k no poreiki , ne jausm
prisiminimui, nes jie ir taip, dirginami išorini aplinkybi , nuolat save
primena. Tai raginimas *visada atsiminti savo tikr j „aš“, sav j esm -
siel* , kuri tyliai ir kantriai m s laukia.

Tai raginimas laikytis sant rumo, vidin s savitvardos. Atsimindamas
save, sav j esm - siel - vairiomis aplinkyb mis bei situacijomis žmo-
gus nesutrinka, bet, apvaldydamas kintamuosius *aš* (pažmoniškum), išsau-
go žmoniškum bet kokiu atveju.

Ši glausta m s prot vi vartota formuluot apima savyje kelet aspekt .
Pirmiausia, *sav s atsiminimas*, t. y. susivokimas savo esm je arba kai bud -
jimas vyksta ia pat kasdieniniame gyvenime, o ne atsiskyrus nuo veiklaus
gyvenimo (vienuolis, atsiskyr lis, jogas ir pan.). Šiuo atveju kasdienin veikla deri-
nama su vidine rimtimi, savitvarda. N ra ia ir to vienašališko nukrypimo
vien dvasinio gyvenimo link, vadinamojo *dvasinio aristokratizmo*, kai žmo-
gus pamiršta ne tik savo aplink ir artim , bet kartais ir savo k no poreikius.
Lietuvis, galima sakyti, *atsimindamas save* gyveno vienu metu trijuose skir-
tinguose pasauliuose: 1) konkre ios realyb s - *vydijos* pasaulyje; 2) *bendruo-
menini santyki* pasaulyje ir 3) žmogaus *gyvybini gali* pasaulyje - vydi-
jos pasaulyje, sujungdamas juos vien darni visum . Žmogaus siela, jo
esmingasis *aš* buvo m s prot vi veiklos bei elgsenos l m jai.

Krikš ioniškoje tradicijoje tai siejama su palyginimu apie Mort ir Ma-
rij (Lk 10, 32-42). Gyvenimo darna pasiekiami Marijai ir Mortai esant
kartu, t. y. suderinant savo kontemplantyv j (vidin s sritis) gyvenim su

³Ten pat, p. 439.

veikliuoju. Toki gyvenimo harmonij dažniau pasiekdavo mistik s: šv. Gertr da, šv. Kotryna Sieniet , šv. Brigita ir ypa Bažny ios Mokytoja šv. J zaus Teres Aviliet , aprašiusi tai klasikiniame veikale „Vidin pilis“.

jau esu min jusi, - rašo šv. Teres , - kad toji vidin ramyb , kuri turi šioje buvein je esan ios sielos, padeda siekti to, kad jos kuo mažiau tur t ir nor t išorin s ramyb s ⁴. *Tik kite manimi, - t sia ji toliau, - norint suteikti pastog Viešpa iui, gerai j pavaišinti ir visam laikui j pasilikti pas save, Marija ir Morta turi b ti drauge*⁵.

Ši dvasios ypatyb b dinga ir lietuviškam b dui. Tik lietuviai turi paprot , nusakom žodžiu *talka*. Kitose kalbose tokio žodžio net n ra. Vokietijoje, pavyzdžiui, yra priemon , savo išorine forma panaši talk , nusakoma žodžiu *Gemeinschafthilfe* - bendruomenin pagalba, bet savo esme ji nieko bendro neturi su talka, nes j einama sakius iš viršaus, o talk dažnai einama net ne kvietus, savo noru. Talka niekada nesiejama su atlyginimu. Pasi lyti atlyginim - tolygu talkinink žeisti.

Kitas panašus lietuviškojo b do bruožas, sietinas su *sav s atsiminimu*, yra lietuviio reagavimas pagalbos prašymus, paliudytas ne vieno autoriaus. Štai vienas iš j : *Savo geraširdiškumu, pad jimu kiekvienam, patekusiame nelaim , pasiruošimu kiekvienam patarnauti, nepaisant tautini skirtum , lietuvis pralenkia zalcburgiet* [t.y. vokie i kolonistus iš Zalcburgo, apgyvendintus Pr sijos žem se]. Šiam dar nesp jus apsispr sti, ar pad ti svetimajam nelaim je, lietuvis jau sulaukia pad kos už skubi pagalb , kuri jis niek neatsižvelgdamas, daug negalvodamas suteikia⁶. Žmogui pad ti - lietuviui reiškia pa iam žmogumi b ti.

Šis trumpas priminimas nesietinas su žmogaus veiklos ir elgesio išorine raiška. Veiksmo ir elgesio raiškos forma paliekama laisvam žmogaus apsisprendimui. Žmogaus individualyb , jo vidin gyvyb neužgožiama, nevaržoma. Paliekama laisv laisvai reikštis žmogaus esmei, jo dvasiai - sielai. Tuo tarpu praktikuodamas kad ir koki jogos sistem (imam kaip pavyzd), žmogus nori nenori turi suvaržyti savo esm , t. y. sprauti save jau gatav form . Kopijavimas, pam gđžiojimas visada yra negyvas dalykas. Išraiškos formos turi ne varžyti žmogaus vidin gyvyb , jos esm , bet išaugti iš jos. Tai vidin s žmogaus kult ros požymis, iš kurio išplaukia esmin jos savyb - gyvastingumas.

Vidin s kult ros žmogus irgi laikosi moralini -dorovini norm , statym , ta iau jis juos ži ri ne kaip primestus iš šalies. Mat nuolat bud damas ir neleisdamas užgesti vidinei šviesai, jis suvokia tuos statymus ir normas kaip išplaukian ius iš savo esm s, iš dvasios - sielos. Vidin s kult ros žmogus atgaivina statym vidine gaiva, suteikia jam gyvast , paver ia j gyvuoju statymu (plg. Mt 12, 1-14).

⁴*Sämtliche Schriften der heiligen Theresia von Jesu. T 4. D. 1, p. 300.*

⁵Ten pat, p. 302.

⁶Vyd nas. *Sieben Hundert...*, p. 87.

Ši esm s persvara palyginti su forma lietuvio b de vaizdžiai perteikta Stasio Ylos užrašytame Balio Sruogos atsiminime:

Sruoga pasakojo, kad jo t vas, veždamas j gimnazij, nuolat kartoj s: „Baly, tik tu b k geras!“ Tuo pat metu veždamas savo vaik t pa i mokykl, j kaimynas šl ktel vis kal s galv. : „Tik tu b k mandagus!“⁷

Iš tolimos vaikyst s atklysta mo iut s - išskirtinai šviesaus ir gero žmogaus žodžiai...⁸ Šviesus ir geras! Apib dindami dor žmog lietuviai dažniausiai vartojo ir tebevartoja b dvardžius *šviesus* ir *geras*. Ne *apsi-šviet s*, t. y. išsimokslin s, bet *šviesus* savo vidumi, švytintis savo vidiniu grožiu. Iš kur toji šviesa, m s dorin s kult ros pagrindas?

Žmon s dažniausiai save suvokia kaip veiksen arba žemesni j žmogaus gyvyb s sri i apraišk. Tod l sakoma: *aš studentas; aš vairuotojas; aš alkanas; aš piktas* ir pan. Tik prad j kalb ti vaikai sako: *burna nori valgyti; ranka nori imti*. Truput v liau: *Algis nori obuolio; Agn linksma*. K no reikalai ir emocijos jiems dar nesutampa su žmogaus esme. Tik palengva jie ima sakyti *aš*, tartum susiliedami su tuo, kas j daroma, su žemesni j žmogaus gyvyb s sri i reikm mis ar b senomis, kartu atitolindami ir net užmiršdami tikr j savo esm.

M s prot viai žod *aš* vartodavo daug reiau nei dabar vartojame mes ar kitos indoeuropie i tautos. Dar ne taip seniai m s prot viai sakydavo: *esmi alkanas; esmi artojas*, ne taip, kaip mes dažnai pasakome: *aš alkanas; aš artojas*. Mes to skirtumo jau beveik nebejau iame. Ta iau dar m s seneliai tai gyvai juto. B dami švies s žmon s, netapatindavo sav s nei su b senomis, nei su veiksen. Pam ginkime pajusti skirtum tarp *aš artojas* ir *esmi artojas*. Lietuviai žod *aš* ypa retai vartodavo su veiksmožodžiu, sakydavo: *esu* - ar dar geriau - *esmi* kininkas, ar kas kita⁹.

Šis lietuviškos dvasios bruožas ypa išryšk ja palyginus su mums priešingu vokie i dvasios bruožu. Vokie i kalboje prieš kiekvien veiksmožod, nors j sakinyje b t ir keletas, vartojamas žodis *aš*. Tuo tarpu lietuvi kalboje pakanka tik vieno arba *aš* net visai netiriamas.

Vokietis niekada nepavartos, kaip lietuviams prasta, vieno veiksmožodžio: *ma iau, žinau* ir pan., bet b tinai su žodžiu *aš*: *aš ma iau, aš žinau* ir pan. Tuo pasireiškia vienas iš lietuvi ir vokie i dvasios skirtum : vokie iui vis pirma veiksen, lietuviui - b sena. T patvirtina ir m s kalboje buvusios (jau nebevartojamos) net keturios vietininko linksnio formos. Tuo tarpu vokie i kalboje vietininko ir nagininko linksni iš viso n ra.

Lietuviui svarbiau ne žmogaus raiška, ne jo veiksen, o pirmiausia - vidin s žmogaus nuotaikos, b senos - *vydiijos* pasaulis, t. y. žmogaus

⁷St. Yla. *Žmon s ir žv rys Diev miške*. Putnam, 1951, p. 252.

⁸*Aš išdainavau visas daineles*. Vilnius, 1985, p. 366.

⁹Vyd nas. *Laiškai skautams...*, p.24.

veiksenos kilm ir priežastis. Kitaip tariant, lietuviui buvo svarbiau ne žmogaus buvimas, ne b vis, bet *pats žmogaus esimas*¹⁰, kitaip sakant, *estis*.

Šitas lietuviškos dvasios bruožas s lygojo tai, kad lietuvis, b damas nuolatos budrus savo vidin mis b senomis, gyveno vidin je šviesoje, leidžian ioje atskirti žmogaus giliausi esm , jo sielos raišk nuo pažmoniškumo. Ir tai buvo *lietuviško žmoniškumo ir gerumo pagrindas*.

Lietuvio dvasin laikysen , jo vidin švies galima nusakyti vienu žodžiu *budžiu*. Bud jimas - tai vidin šviesa. Tai susivokimas savo esm je.

Kas toji žmogaus esm ? Giliausi ja savo prasme - tai žmogaus siela. Bet siela reiškiasi per žmogaus s mon , j nušviesindama. Taip kasdienin je raiškoje žmogaus esme galima laikyti jo s mon s švies .

Bud ti - tai reiškia neleisti susilpn ti ar net visai užgesti s mon s šviesai, t. y. neleisti viešpatauti pažmoniškumui. *Bud ti* - tai reiškia, kad mintys, žodžiai ir veiksmai yra nušviesti it s mon s šviesos ir kylantys iš giliausios žmogaus esm s, jo dvasios - sielos.

Bud ti (sanskrito kalbos žodis *Buda* - *Budda* n ra vardas, bet reiškia s mon s b sen , pasiekusi aukš iausi nušvies jimo laipsn ; pažodinis jo vertimas reiškia: *pažin s, prašvies j s, prabud s*, o lietuviškai sakant, b t - *budintysis*) - *tai vis atsiminti save, savo esming j aš, sav j siel* . Prisiminkime ir Kristaus raginim : Tod l vis laik *bud kite ir melskit s* (Lk 21, 36).

Betgi sakysite, kad lietuviai parodo daug nekult ringumo ir netgi žemesnio nekult ringumo nei kitos tautos. Tai atsitinka, kai lietuvis *užmiršta save*, praranda savo vidin švies , skaišt . Tada jis puola žemiau už išorin s kult ros žmones. Tada min tosios ir kitos šviesiosios lietuviškojo b do savyb s išvirsta savo priešingybes, tamsi sias lietuviškojo b do savybes. Tod l dorin lietuviu skal svyruoja nuo šviesaus ir tauraus *žmoniškumo* iki paties žemiausio *pažmoniškumo*. Tai tur t mums b ti didel paskata stengtis pažinti lietuvišk j b d ir uoliai r pintis iš prot vi paveld tos doros kult ra bei vidin s šviesos, skaiostos išsaugojimu.

Tad *atsiminkime save ir bud kime!*

Pranas Antalkis [Mikalauskas]

LIETUVI TAUTOS RELIGINIO JAUSMO STACIJOS

Pirmoji stacija

Antanas Strazdas - Vidurnak io spindulys

Aš matau. Paveiksle - audringos j ros pakrant . Stovi ia kunigas, iškl s abi rankas aukštyn. Pro ni ri debes plyš spindi vieniša žvaigžd . Jos atspindyje paž stiu Antano Strazdo veid .

¹⁰Ten pat, p. 24.

Aš m stau. Gyveno Antanas Strazdas baudžiovos naktį. Tik motinos prie ratelio mok vaiku ius skaityti, o *daraktoriai* - rašyti. Lietuva netur jo vad , mokytojų , knyg , laikraš i .

Antanas Strazdas myl jo vargšus, netur jo joki turt , nepal žo, skelbdamas Evangeliją . Buvo visaip išjuokiamas, - net ir dabar n ra pakankamai vertintas: buvo medingalvi , kurie steng si j nudažyti kuo juodesn - mis spalvomis. Didžiausiose gyvenimo v trose jis neišdav tik jimo Diev , Trejyb je Vien .

Gyvieji žodžiai, palikti paties Antano Strazdo:

Pulkim ant keli , visi krikš ionys,

Didžiai ištrošk J zaus malon s,

Su ašaromis Diev maldaukim,

T Miši auk Jam atnašaukim...

Vaisius. Niekur pasaulyje n ra kitos tokios giesm s, taip tiksliai ir nuoširdžiai išreiškian ios tautos vali bei dvasi . Stenkis, ši stacij apm stytojau, vis dažniau eiti bažny ion, o prieš Sum atsiklaup ti giedan i lietuvi b ryje. Tada suprasi, kas yra šventoji, amžinoji, nesunaikinamoji, nepavergtoji Lietuva. *Pulkim ant keli* galima giedoti katakombose.

Antroji stacija

Jurgis Pabr ža - Keldo Vairininkas

Aš matau. siaurdrinusioje up je beviltiškai blaškosi keltas, nes grandin nutr kusi. Denyje ant keli suklyp s kunigas, aplinkui išsigand keleiviai.

Aš m stau. Kretingos kapin se yra maldinink lankoma kopyt l . Seni žmon s pasakoja, kad ia jie atgav sveikat , patyr kit maloni . ia palaidotas vienuolis kunigas Jurgis Pabr ža. Kart jis neš Komunij ligo niui. Reik jo keltis per patvinusi up . Keldo grandin nutr ko. Keleiviai prarado vilt , man , žus. T vas Pabr ža atsiklaup ir meld si. vyko stebuklas - up nurimo, verdantys s kuriai atitolo, - keltas laimingai pasiek krant .

Jurgis Pabr ža laukuose rinko vaistažoles, nemokamai gyd ligo nius. Jis paliko verting rankraš t - 234 Lietuvoje augan i vaistažoli aprašymus. Nurod , kaip gydyti 900 lig bei negalavim .

Gyvieji žodžiai, palikti Jurgio Pabr žos:

Vaistai ir valgiai vienodai vertingi, bet per daug panaudoti, yra kenksmingi sveikatai. Apetito neturi tie, kurie ilgai miega, dažnai svaigalus gurkšnoja, nuo darbelio b ga.

Vaisius. Nelaim se reikia šauktis Dievo pagalbos. Stengtis užvaldyti gamtos lobius taip, kad jie gydyt žmoni sielas ir k nus. Tikt prižad ti: vis užmiršto pirmojo Lietuvos botaniko, švento gyvenimo vyro atminim prikelkime šiai dienai, raginkime galin ius tai padaryti, kad išspausdint jo raštus, atkurt gyvenim .

*Tre ioji stacija***Antanas Juška - Šventosios Rasos saugotojas**

Aš matau. Dainuoja valstiet s moterys, vaikai, vyrai. Kunigas s di tarp j ir visk užrašin ja. Kiek toliau - besib riuojantys bajorai šaiposi, ty iojasi.

Aš m stau. Daug kas man , kad Lietuva mirusi. Antanas Juška pasi-klaus liaudies k rini ir tik jo, kad tokia tauta niekada nemirs, jei tik bus išsaugota jos tautosaka. Jis vaikš iojo po kaimus, užrašin jo dainas, žodžius, patarles, papro ius, išleisdavo visas santaupas vargš ir daini-ninki šelpimui. Bajorai j išjuokdavo, niekindavo. Brolio padedamas An-tanas Juška dal surinkt liaudies dain išspausdino.

Antanas Juška mums išsaugojo tikr , nesuklastot lietuvi liaudies, t. y. m s proseneli , gyv žod . Žmoni jis prašydavo, kad vadint j tik Juška, ne sulenkintu Juškevi ia.

Gyvieji žodžiai-

Ant jos kapelio
 Želia žolel ,
 Ant virš n l s
 Ryto rasel ...
 <...> Migl valgysime,
 Rasos atsgersime,
 Kad tik pas savo motin l ...
 <...> Ant Rasos švent s,
 Ant jomark l s...
 <...> Rasos švent , kai at jo
 Šien pjauti
 Jau reik jo...

(Iš Antano Juškos užrašyt liaudies dain)

Vaisius. Skaitykime Antano Juškos užrašyt lietuvi liaudies k ryb . Atsiminkime, kad tai pati tiksliausia, tikriausia m s prot vi gyvoji kal-ba, išsaugojusi kilnios Rasos švent s atminim . Su Antano Juškos užra-šytomis lietuvi liaudies dainomis gali lygintis tik kun. Adolfo Sabaliaus-ko surinkta tautosaka. Neužmirškime, kad šiandien beveik neturime toki lobi išspausdint . Žadinkime taking asmen s žines, kad atsisakyt šiandienini suklastot užrašin jim , šventvagiškai tautosaka vadinam , ir kuo grei iau išleist A. Juškos ir A. Sabaliausko raštus.

*Ketvirtoji stacija***Motiejus Valan ius - išved s Lietuv iš girtavimo j ros**

Aš matau. prastin Lietuvos gamtovaizd . Yra berž , žuol , tarp j - begal apskurusi , purvin smukli ir l šn . Takeliuose, keliuose, patvar-t se girtuokliai mušasi, griuvin ja. Rauda b reliai apsiskarmalavusi mo-ter ir pusnuogi vaik . Paveikslo krašte - vyskupo r bais vilkintis žmo-gus susir pin s žvelgia girtavime dv siojan i taut .

Aš m stau. Iš praeities semianti stipryb Lietuva apako, apkurto, kauk žv ries balsu nuo degtin s tvaiko. Vyskupas Motiejus pirmiausia meld Diev pagalbos, tik po to talkon sukviet kunigus, knygnešius. Prasad jo legendin kova su pragaru. Pagaliau Lietuvai atsiv r akys bei ausys. Lietuva neišsigim . Tod l dar šiandien gyvalioja, roko neužpjauta.

Gyvieji vysk. M. Valan iaus žodžiai-.

Nebenoriu j vadinti nei savo avel mis, bet praminsiu paršais, kurie paprastai geria paplavas, vos nesprogdami, kad tik kas duot ...
Prakeiktas žmogus, kuris išrado degtin ...

Vaisius. Girtavimo nenugal sime be Dievo pagalbos. Raginkime girtuoklius prisiekti bažny ioje, o ne kur nors kitur, kad daugiau negirtaut . Reikia mažinti saldaini vartojim . Nežalokime vaik iš mažum s, nesuimtame malonum ieškojim . Valstie i vaikai prieškarin je Lietuvoje užaugdavo be saldaini .

Kiekvienas mano paties susivaldymo akimirksnis - plyta Lietuvos atgimimo šventovei.

Penktoji stacija

Juozas Montvila - didvyriškai žuv s sk stan i j gelb tojas

Aš matau. Sk stan io laivo denyje siaubo apimti keleiviai. Ant kunigo Montvilos kaklo stula, išrišimui pakelta ranka. Dalis keleivi atsiklaup , jau susitaik su likimu.

Aš m stau. 27 met kunigas, eng j persekiojamas, vyksta tolimon šalin. Laivas nelauktai sk sta. Kun. Montvila gr žina j rininkams leidim , neina gelb jimosi valtін, klauso išpažin i , išriša iš nuod mi . Herojiškai ž va vandenyne, vienam keleiviui vietoj sav s atidav s fizin gyvyb , o šimtus sutaikin s su Dievu - gr žin s sielos gyvyb .

Gyvieji žodžiai, primenantys kun. J. Montvil :

Anuometinis pasaulio stebuklas „Titanikas“ vež 1500 keleivi , kuriuos aptarnavo 885 tarnautojai. Bedieviai cheminiais dažais ant laivo sien užraš : *N Kristus tokio laivo nenugramzdins. Mums nereikia nei Dievo, nei Popiežiaus.* Vienas tarnautojas katalikas raš : *Esu sitikin s, kad laivas nepasieks Amerikos d l pritepliot piktžodžiavim ...*

Laivo orkestras, kelion s pradžioje linksmin s turtuolius nedorais, beg diškais pagoniškais šokiais, mirties akivaizdoje griež J. S. Bacho choralus: *Dieve, artyn Tav s veržiasi m s širdys; Tave, mano Dieve, art jame.*

Vaisius. Nežinome savo ateities, bet nepraraskime dr sos net ir tuomet, kai *kalnai grim s j r gilumas.* Herojiška mirtimi žuvusio kun. Juozo Montvilos palaikai - Latvijos kapin se. Stenkim s, kad jie b t perkelti Lietuvon (galb t Marijampol n, jo gimtin n, palaimintojo Jurgio Matulai io bi iulyst n). Juozas Montvila tur t b ti paskelbtas šventuoju.

Kalb kim s su muzikais, prašykime, kad jie mums sudaryt prog pasiklausyti Bacho choral, skamb jusi sk stan iame laive.

Šeštoji stacija

Juozas Tumas-Vaižgantas - Knygneši šviesa

Aš matau. Prieš Aušros Vart Dievo Motinos paveiksl kl po kun. Juozas Tumas-Vaižgantas.

Aš m stau. Nenuilstantis knygnešys, katalikas laikraštininkas, rašytojas patenka eng j rankas. Be jokios abejon s, gresia kal jimas, ilgalaikis ištr mimas Sibir . Bi iuliai surenka auk , siun ia Vaižgant Amerikon, bet Juozo širdyje atgyja mistiškas motinos tik jimas. Jis daro žadus, bematant vyksta Vilni , meldžiasi Aušros Vart Marijai. vyksta stebuklas: Vaižgantas išvengia kal jimo ir tr mimo, t sia toliau knygnešyst , kunigauja, žadina apsn dusius Dievui ir T vynei.

Gyvieji žodžiai-

Aš gim s Dievo Motinos gimimo dien , per pa i Sum . Motina giliausiu jausmu, su ašaromis akyse karštai meldus, kad Dievas malon t priimti didžiausi jos auk - pavelyt jos s nui šv. Mišias laikyti... <...>

Aš jau buvau prat s, žemai i papratimu, apsižad ti ir apžadus vykdyti. Atsiradau balkoniuke, akis ak su Šven iausi ja Dievo Motin le. Ir m va mudu kalb tis: „Atmink, Dievo Motin le, jog nuo amži nebuvo gird ta, kad tas, kuris Tavo pad jimo šaukiasi, b t neišklausytas...“

Vaisius. Skleisti katalikišk žod . Nelaim se šauktis Aušros Vart Dievo Motinos pagalbos. Stengtis, kad Lietuvoje kur sekmadien b t vesti knygnešio atlaidai. Reikia pagerbti didvyrius, koki nebuvo niekur pasaulyje.

Septintoji stacija

Nepaž stamasis Vyd nas - nurim s Dvasioje, atgav s k no ir sielos sveikat . Pavyzdžiu gal s stiprinti ligonius

Aš matau. Rambyno kalno viršukaln . Jaunas dvasint aki vyras trimitu sveikina tekan i saul . Šalia jo lietuvi tautiniais drabužiais vilkin ios merginos, vaikinai.

Aš m stau. Sveikata - brangiausias turtas. kyriai šie žodžiai kartojami, bet niekas nesir pina tikru sveikatos saugojimu. Daug kas nežino, kad Vyd nas buvo jau *mirties kandidatas*, kad gars s Berlyno gydytojai jam buvo palik gyventi vos kelis m nesius. Bet pasmerktasis ligonis pakilo ž tb tin kov , suprat s, kad dvasia - be galo galinga ir gali atgaivinti net sunkiausia liga sergant k n . Vyd nas nugal jo, išgijo, sulauk ilgo amžiaus.

Mums jis paliko nuostabi knygy „Sveikata, jaunum , grož “. Tai kol kas vienintel originali sveikatos filosofijos knyga Lietuvoje. Joje Vyd nas

pasakoja, kaip išlikti sveikam, jaunam, gražiam, ligoniams teikia daug patarimų, kuriuos, beje, pats yra *perleidęs per savo bandymų ugnį*.

Gyvieji žodžiai. Pats Vyd nas apie save taip rašė :

Savo gyvenimui jau iš mažens turėjau savaip tvarkyti. Dar mažo vaiko laikais mano skilvis buvo toks opus: kai mažam vaikeliui duota valgyti, kas ne visai tinkama ar netinkamai sudėta, aš netrukus alpdavau. Prieaugdamas stengiausi nuo to apsisaugoti ir dar nepasiekus 20-ies metų paaiškėjo, kad man netinka mėsos valgyti. Ir taip aš jos nevalgiau. Tada man niekuomet nebeužėjo tie silpnumai. Ir kita dar kas buvo prisidėjusi. 17 metų jaunuoliui pradėjo plaukai kraujuoti. O kartais taip labai, kad gydytojas man, kad man tekis veikti mirti. Tėtis truko maždaug 5 metus. Aš stengiausi gydytis, giliai atsargiai kvpuodamas tyro oro ir gyvendamas kiek galėdamas žmoniškai ir dažnai giedodamas (iš Vyd no autobiografijos).

Vaisius. Perskaitykime Vyd no veikalą „Sveikata, jaunimas, grožis“, susiraskime jo straipsnius iki 1940 m. laikraščiuose ir žurnaluose. Pirmoji geros sveikatos išsaugojimo slyga - mirtis ir jausmų skaistumas.

Aštuntoji stacija

Jurgis Matulaitis - Marijos šlovintojas

Aš matau: dvejus kopius, iš dykumos siekiančius dangų. Jomis kopiuoju daug žmonių. Ne visi pasiekia tikslą.

Aš mąstau. Atsimenu viduramžių legendą. Dvejos kopios siekia dangų. Vienos trumpos, raudonai kaitusios, geležinės, kitos - ilgos, medinės, si buojančios. Kankiniai pirmosiomis kopiomis kopdavo aukštyn, juos sutikdavo Kristus. Silpnieji rinkdavosi baltas, ilgas, medines kopias. Nenusivildavo. Dievo Motina padėjo jiems pasiekti dangų.

Jurgis Matulaitis iš mažens buvo skaistus, meldėsi Marijai. Kaulų liga - jo viso gyvenimo kryžius. Visus didžius darbus atliko su nuolat skaudama ranka, visas keliones ir žygius veikdavo vartodamas kojai tvirtą protezą. Atgaivino Lietuvoje beišnykstantį Marijoną vienuolį, lietuviškam žodžiui suteikė gilią, katalikišką prasmę, pilietinį jausmą. Bažnyčioje.

Gyvieji žodžiai:

B kime pasirengęs pirmiausia kiekvienas savo šalyje, tarp savų žmonių dirbti, kovoti sielą išganymui, Dievo garbei. Pjūti visur gausi, o darbininkas mažas. Jei valia prašyti, tai duok, Viešpatie, kad aš būčiau Tavo Bažnyčioje kaip skuduras, kuriuo viską valo, o suvartojęs meta šalin tamsiausią kambarį, tegul ir aš taip tapčiau suvartotas ir sunaudotas, kad Tavo Bažnyčioje nors vienas kampelis būtų geriau išvalytas, kad tik Tavo namuose būtų šiek tiek švariau ir šauniau.

<...> Jei turtų sutvarkymas laikomas nepajudinamu kaip žuolas, tai revoliucijos audra jį išraus ir parbloškys...

Vaisius. Brangink skaistyb . Gaivink Lietuvoje geguž s ir spalio mėnais vakarines pamaldas Marijos intencija. Aplankyk Marijampol , pasimelsk prie palaimintojo arkivyvskupo Jurgio Matulai io karsto.

Devintoji stacija

Oskaras Milašius - Apokalips s aiškintojas

Aš matau. Ant bažny ios grind guli žinomas diplomatas, poetas Oskaras Milašius. Viršum jo skrieja Apokalips s žirgai.

Aš m stau. Oskaras Milašius brandos amžiuje kiekvien dien skaitydavo ir apm stydavo Švent j Rašt . Milaši aplanko vizijos. Jis abejoja savo pašaukimu. Nuod mklausys pataria kryžiumi gul ti bažny ioje ant grind . Piktoji dvasia labiausiai neken ia nusižeminimo. Jeigu ji gund žmog , tai po šio išbandymo pasitrauks. Vizijos t siasi. Milašius supranta, kad girdi Dievo apreiškim .

Gyvieji žodžiai-

Ir sutrimitavo tre iasis angelas. Tada iš dangaus nupuol didel žvaigžd , liepsnodama tarsi deglas, ir nukrito ant tre dalio upi ir ant vandens šaltini . Žvaigžd s vardas yra Met l . Ir pavirto tre dalis vanden met l , ir daugyb žmoni numir nuo apkartusio vandens (Apr 8, 10-11).

Mokslin s, estetin s ir moralin s varžybos duos dirv kovos instinktui pasireikšti. Tautos viena kitai paskelbs šauni kov intelekto srityje. Bažny ios sakym bus laikomasi drausmingai. Katalik metin s sukaktys ar švent s šven iamos su negird tu iškilmingumu ir prabanga - mat viena ir kita simbolizuoja aukš iausio mokslo ir filosofijos tiesas (Oskaras Milašius).

Vaisius. Neužmiršk, kad knyg knyga - Šventasis Raštas, ypa Naujasis Testamentas. Kuo dažniau tave pasieks dieviškasis žodis, tuo labiau suvoksi praeities, šios dienos ir ateities paslaptis. B k tvirtas kaip uola: *J zus Kristus nugal jo blog .* Perskaityk O. Milašiaus „Migel Manjar“, „Apokalips s aiškinim“.

Dešimtoji stacija

Antanas Vai iulaitis ir Stasys Tamulaitis - Amžin j kaln šaukliai

Aš matau. Kalno viršukaln n kop s Antanas Vai iulaitis. Pakaln je stovi Stasys Tamulaitis, jo rankoje antologija „Kas gird ti kalnuose“, visur naujas balsas lietuvi literat roje. Prie St. Tamulai io kiti samb rio dalyviai: Vytautas Ma ernis, Stepas Zobarskas, Jonas Šukys, Juozas Kruminas, Nel Mazalait , Jurgis Jankus, Julius Kaupas, Pranas Antalkis.

Aš m stau. Antanas Vai iulaitis suk r geriausius lietuvi prozos k rinius, n iš tolo nepralenktus iki šiol. Stasys Tamulaitis sub r kilniai nusiteikus jaunim , nurod keli kalnus, primindamas V E. Ytso žodžius:

*Poezija ir iš viso grožin literat ra turi b ti be joki politini atspalvi .
Politika ir propaganda literat roje yra neleistinas nusikaltimas.*

Gyvieji žodžiai:

*Tikroji grožin literat ra - ne pedagogika, ne didaktika, plika tenden-
cija ar kokios nors politin s grupuot s užsakymas. Estetin s vertyb s
kur kas aukš iau iškilusios. Jos savaime gelbsti žmonij , aukl ja, ma-
sinio žmogaus akis atgr žia kalnus. Mes šventai, tiesiog bes lygiškai
tikime Fiodoro Dostojevskio mintimis: Vien tik Grožis išganys pasaul
(Iš St. Tamulai io suredaguotos antologijos *Kas gird ti kalnuose* žangos).*

*Vaisius. Sunkiai surasi nuo tav s pasl pt antologij „Kas gird ti kal-
nuose“, A. Vai iulai io, St. Tamulai io raštus. Ieškok, nes šis ieškojimas
baigsis stebuklo atradimu.*

Vienuoliktoji stacija

Jonas Bili nas - rašytojas, reg j s Krist

*Aš matau. Leipcigo teatras. Jonas Bili nas žvelgia scen , o ten, vietoj
žymi aktori - J zus Kristus.*

*Aš m stau. Tiesai be galo sunku pasiekti viešum . Minia nori, kad j
vis kas nors mulkint . Daug buvo gin ytasi d l Jono Bili no religini
paži r . Blaiiv s protai, net Kapsukas-Mickevi ius, neneig Bili no atsi-
vertimo. Bene domiausias vykis liko pla iau nepasteb tas ir užmirštas.
Kilnios, šviesios sielos rašytojas gyvenimo saul lydyje patyr tikr ste-
bukl - reg jo J z Krist . Tuo negali pasidžiaugti kiti m s švyturiai.*

Gyvieji žodžiai:

*Vien kart Leipcige buvo didelis koncertas. Nu jo ir J. Bili nas.
Staiga vieno akto metu scenoje jam pasirod Kristus ir tyliai tar :
„Mes greitai pasimatysime. Dirbk“. Jonas krito be s mon s, (iš
J. Bili no žmonos atsiminim , išspausdint 1932 m. „Naujo žodžio“ 22-ame nu-
meryje, užrašyt P Kubiliaus.)*

Tu, Julyte, mano kap

Žolyn liais apkaišysi.

Tarpu roži ir lelij

Man kryžel pastatysi (Jonas Bili nas).

*Vaisius. Myl k paukš ius, gyvulius, kiekvien žolyt , ne tik žmones.
Dar kart atidžiai perskaityk Jono Bili no „Kliudžiau“, „Brisiaus galas“.
Susim styk, aplank s Anykš ius: Ne vykdyta rašytojo testamentin valia,
taip gaudžiai išreikšta eil raštyje. N ra ant kapo kryžiaus. Perb k min-
tyse žymi j žmoni gyvenimus. Ne visi reg jo J z Krist .*

Dvyliktoji stacija

Jurgis Baltrušaitis - Lauko Ramun s žynys

*Aš matau. Kryžkel . Žali Paantvardžio laukai. Jaunas vaikas, nusi-
m s skryb l , bu iuoja kryžiaus kamien .*

Aš m stau. Vienas lietuvis užklydo Paryži , t. y. Vakarus, šventai išsaugojo t v tik jį , tapo net pranašu. Tai Oskaras Milašius. Kitas lietuvis - Jurgis Baltrušaitis - pateko į Maskv , t. y. - Rytus. Jaunystę jis, grįžęs gimtinę, bučiavo pakelį su kryžiumi. Viliūjo, diplomato, kabinete - kryžiumi, maldaknygą, rožančius. Nesigirdėjo t v tik jimo variauosi bedievi sveiki akivaizdoje.

Abu šie lietuviai - labai išsilavinę žmonės, ne kokie pusmoksaliai mądruliai. Abiejų kuryba - nuostabi ieškojimo, kenčiančio ir Jėzuje Kristuje skaidranio, išganymo sau laimėjimo žmogaus vaizdai.

Gyvieji žodžiai:

*Jei aukščiau tu nori lipti,
Imk nelįžtamą ramentą
Ir, pakeitęs diego kryptį,
Kopk sode kryžiu švent -
Kryžium žemę sod valdo...
Melskis už nakt ir dieną,
Nes, kas pas tave, nenyksta,
Nes nuaidėjusios bangos
Jūsų roje lieka... (Jurgis Baltrušaitis).*

Vaisius. Gerbkime kryžiu. Jei turime galimybę, pastatykime nors vieną. Atsiminkime prosenolį tik jį - statykime pažadą kryžiumi ligoje, nelaimėje, džiaugsmu, žymiuose savo gyvenimo vykiuose. Perskaitykime Jurgio Baltrušaičio eilėrašius, poemas.

Tryliktoji stacija

Jonas Aistis - Kankinys šviesos poetas

Aš matau. jį katas katakombas. Prie jo stovi jaunas vyras iš Lietuvos. Tai Jonas Aistis.

Aš m stau. Jonas Aistis, religingos šeimos sūnus, anksti sužino apie pirmąjį amžį krikščionis kankinius: Felicijų, Agatoniką, Perpetuą, Apolonijų, Agotą, Cecilijų, Sebastijoną ir daug kitų. Mąsto apie šias žmonijas gilesniais. Apie savo kurybą taip sako: *Mano žodyje pirmą kartą pas mus taip suskamba džiaugsmas, - tyras kaip krikščionis juokas, kaip rasa, tik žinoma, ne linksmas. Koks gi tas džiaugsmas? Kur to ypatingo džiaugsmo šaknys?*

Gyvieji žodžiai:

*Pakeldamas akis aukštyn drebėjau,
Kad nepalaužt valios man kančia -
smigo štai pirmoji vylė,
Ir nerimas, o Viešpatie, praėjo...
Kaip miela - lyg šilti lašai lašėjau...
Lyg sėla sėnariai... Kaip gera ja
Man laukt, matyt su šypsena skaisia
Ateinant iš tolo Atpirkėjas.*

*Garb ir šlov Tau, o Visagali!
Maniau, kad reiks tempti vali ,
Bet štai Tu Pats man spi ateini...
O kiek šviesos! Net man akis gadina...
Švelnaus skamb jimo skliautai pilni...
Tik svyra jau galva, sunki kaip švinas...*

Kitas tyros religin s poezijos pavyzdys:

*Antai tenai ant vakaro raudono
Vaidenasi man Kristus dyvinai...*

Vaisius. Apm stykime pirm j krikš ioni - kankini gyvenimus. Išmokime atmintinai „Švent Sebastijon“, pasirinkime savo širdžiai artim eil raš i iš Jono Ais io k rybos.

Keturioliktoji stacija

Mikalojus Konstantinas iurlionis - Žalioji Kapini Gyvyb

Aš matau. Dažnai eik M. K. iurlionio galerij Kaune, neskub damas ži r k „Ties“, „Rex“, „Auk“, „Roj“, „Pavasario sonat“, „J ros sonat“, „Varpin“, „Žemai i kryžius“, „Žemai i kapines“ ir kitus jo paveiksus.

Aš m stau. M. K. iurlionio k riniai - ryškiausiai išreikšta *lietuvi tautos dvasia*. Žinau, kad dailininkas jaunyst je pieš „Krist“. Kod l tas k rinys vis slepiamas? Žinau, simfonin poem „J ra“ palyd jo vargonai. Kod l jie budelio sm giu iš šios iurlionio simfonin s poemos pašalinti?

Neužmirškime, kad P Cvirka nor jo po iurlionio galerija pakišti granat . Pokario metais kitas eng jas reikalavo uždaryti t „mistikos kapiny n“. Piktinam s? Ta iau neužmirškime, kad ir kan. Adomas Jakštas iurlionio k ryb nekaip tevertino. Kraštutiniai dešinieji ir kraštutiniai kairieji susitiko viename taške... Sunku Žem je ir Lietuvoje tyrėjai k rybai. Dieve duok, kad atgyt tikrojo meno skleidimo s j dis „Kas gird ti kalnuose“. iurlionis gali sujungti ne fanatikus, o tyras širdis iš kair s ir iš dešin s.

Gyvieji žodžiai:

- *Bi iuli, pasakyk, kaip atrodo žalia spalva?*

- *Žalia spalva? Hm... tokia, kaip žol , medžiai...*

- *Pakeliui kalb k žmon ms apie pievas, medžius. Žvalgykis iš aukšt bokšt . O jeigu senatv tave apims, tenai pat bus suolelis, pasiuntiniams skirtas, ant jo jaun žmoni niekuomet netr ksta (M. K. iurlionis).*

Atvažiavau iš ryto, radau iurlion labai silpn , ta iau dar kalb jo. Norint suprasti jo kalb , reik jo prie jo prisiartinti. Sesut užklaus jo, gal pašaukti kunig . iurlionis linktelejo galv . Atvyk s kunigas klausin jo mane apie jo gyvenim , prisiartino pri jo ir ruoš si suteikti jam paskutin patepim . iurlioniui dvi stambios ašaros nuried jo iš aki ir užsiliko ant skruost . Kunigas suteik

Paskutin šventais aliejais patepim , o ryšk s pavasario saul s spinduliai nušviet jo išsvargus veid ir nudžiovino ašaras (iš inžinieriaus St. iurlionio atsiminim).

Vaisius. Stengsiuosi kaip nors pamatyti slepiam M. K. iurlionio paveiksl „Kristus“, kalb siu takingus asmenis, kad simfoninei poemai „J ra“ koncert metu b t sugr žinti vargonai.

Žvaigžd t nakt eisiu gimtin s kapines. Ži r siu ryškius Šienpjovius ir atsiminsiu ištisas proseneli kartas ir iš nakties siaubo žvelgusias dang , ir lietuviškais vardais šaukiamas žvaigždes. Aplankysiu Kryži kaln Žemaitijoje. Apm stysiu pažad kryži kilm .

Kryži kalne - visos Lietuvos širdis, plakanti žemai i , aukštai i , dz k , suvalkie i ašarose, dejon se, raudose ir tylioje Prisik limo viltyje.

ADORACIJOS VALANDAI

Šv. Teres Aviliet

Tu, mano viltie, mano T ve ir K r jau, Tu mano tikrasis Viešpatie ir Broli! Bem stant apie Tavo pasakytus žodžius: *Mano džiaugsmas yra b ti su žmoni vaikais* (Pat 8, 31), mano siela prisipildo didelio džiaugsmo.

O Dangaus ir Žem s Viešpatie, kaip tinka šie žodžiai apsaugoti kiekvienam nusid j liui nuo nusiminimo!

Mano siela, apm styk t did T vo džiaugsm ir didži T vo meil , - pažindama S n , o S naus - pažindama T v bei apm stydama t liepsnojan i Meil , kurios kupina su jais susijungia Šventoji Dvasia.

Apm styk, jog n vienas iš ši Asmen negali atsiskirti nuo to *pažinimo ir meil s*, nes jie yra viena *B tyb !* Šie dieviškieji Asmenys paž sta, myli ir džiaugiasi vienas kitu. Tai kod l, mano Dieve, Tau reikalinga dar mano meil ? Kod l Tu jos nori, k Tu iš jos turi?

B k pašlovintas, mano Dieve, b k garbinamas per amžius, nes Tavyje n ra pabaigos!

Džiaukis, mano siela, jog yra meil , kuri myli tavo Diev taip, kaip Jis nusipeln ! Džiaukis, kad yra *pažinimas*, kuris paž sta Jo gerum ir Jo begalin vert ! D kok, kad Jis atsiunt žem turint tok pažinim , - Jis yra Jo Vienatinis S nus!

Jo padedama tu gali J - Diev - pasiekti ir Jo prašyti, kad viskas, kas žemiška, - nes Jo Didyb džiaugiasi tavimi, - negal t tau sutrukdyti g r tis Dievu, steb tis Jo Didybe ir dži gauti, kaip labai jis vertas garbinimo ir šlovinimo. Tu gali J prašyti, kad Jis tau pad t kuo nors prisid ti prie Jo Vardo šlovinimo, kad iš tikt j gal tum pasakyti: *Mano siela šlovina Viešpat* (Lk 1, 46).

Tu pasakei: *Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prisl gti: aš jus atgaivinsiu!* (Mt 11, 28). Ko daugiau gal tume nor ti, Viešpatie?

Ta iau ko mes trokštame ir ko ieškome? Kod l pasaulio žmon s eina praž t? Tik tod l, kad jie ieško ramyb s šio pasaulio dalykuose, Dieve! Kod l taip yra, Viešpatie! Koks sielvartas, koks aklumas, kad mes ieškome ramyb s ten, kur jos negalima rasti! B k gailestingas, K r jau, šiems k riniams! Paži r k, kaip mes patys sav s nesuprantame, nežinome, ko trokštame ir nepataikome prašyti to, ko mums reikia!

Apšviesk mus. Viešpatie, juk matai, kad mums šviesos labiau reikia negu anam aklajam (Jn 9, 1). Anas juk troško matyti švies , bet negal jo, o dabar, Viešpatie, žmon s nenori matyti. O nepagydoma liga! ia, Viešpatie, turi pasireikšti Tavo galia ir Tavo gailestingumas!

Gailestingas ir mylintis mano sielos Viešpatie, Tu mums taip pat sakai: Ateikite pas mane visi, kurie trokštate, aš jus pagirdysiu (Iz 55, 1; Jn 7, 37; Apr 22, 17).

Kaip gali netrokšti gerti tie, kurie dega gyvose liepsnose, trokšdami pra-gaišting dalyk ? Iš tikr j , kad troškulys j nesudegint , jiems labai reikia vandens. Aš žinau, jog Tavo Gerumas paduos jiems to vandens; Tu pats tai sakai, o Tavo žodis negali apgauti. Ta iau jei jie nejau ia tos ugnies, nes jie suaug su ja ir priprat prie jos, ir b dami kvaili nesuvokia tos didel s b dos, kurioje sk sta, - kokia tad priemon , mano Dieve, dar yra jiems? Tu, Viešpa-tie, buvai at j s pasaul pad ti šitaip vargstantiems, o prad k nuo šito!

Juk sunkiausiuose dalykuose turi pasirodyti Tavo gailestingumas, Tavo gailestingoji Meil ! Ži r k, kiek daug laimi Tavo priešai! Pasigail k t , kurie patys sav s nesigaili! Jeigu jie savo praž tingame apakime nenori artintis prie Tav s, tai Tu, mano Dieve, pats ateik pas juos! J vardu aš prašau Tave šito, nes žinau, jog kai tik jie pažins Tave, eis savo vid g r tis Tavimi; jie tuojau pabus iš savo mirties miego.

O visiems teikiantis Gyvenim Gyvenime, neatsakyk man to saldaus vandens, kur Tu prižad jai trokštantiems, aš prašau Tave, tod l ateinu pas Tave! Nesisl pk, Viešpatie, nuo man s! Juk Tu matai mano varg ir žinai, kad šis vanduo yra tikras vaistas Tavo sužeistai mano sielai.

Viešpatie, koki vairi ugni esama šiame pasaulyje! Kiek daug yra prie-žas i , d l kuri turime gyventi baim je! ia yra ugnys, kurios sekina siel ; ten kitos, kurios j skaitina, kad amžinai gyvent g r damiesi Tavimi.

O gyvieji šaltiniai iš mano Dievo žaizd ! Kaip gausiai j s nuolatos trykštate m s palaikymui, ir kaip tvirtai žengs per šio gyvenimo pavojus tas, kuris girdo save tuo dieviškuoju Vandeniu!

Mano sielos Dieve, kokie mes greitai tave žeisti, ir kaip daug labiau Tu esi pasiryž s mums atleisti. Kokia, Viešpatie, m s tokio beprotiško ž lumo priežastis? Ar tai, kad mes žinome Tavo did gailestingum ir pamirštame Tavo griežt teisingum ?..

Ak, kas yra baisiau už nuod m , per kuri Dievas tur jo iškent ti toki skausming mirt ! Kiek daug nuod mi , mano Dieve, aplink Tave! Kur tik pasisuksi, visur jos Tave kankina. Iš vis pusi jos mirtinai žeidžia Tave.

Krikš ionys, laikas ginti savo apleistą Karali ir spiestis apie J! Nes mažas yra J supanantis ištikimėjimai, ir didelis paskui Liucifer einantis. Blogiausia, kad jie dedasi Viešpaties draugais, tačiau slapiomis J išduoda taip, kad jis beveik neturi nieko, kuogal tapti pasitikti, - o Tu, tikrasis Drauge, kaip gdingai atsilygina Tau Tave išduodantieji!

O j s, tikrieji krikš ionys, verkite kartu su savo Dievu! Nes ne tik Lozorui skiriamos tos užuojautos ašaros, bet ir visiems, nenorintiems pabusti (Jn 11, 4), - kad ir kaip garsiai jiems šauktie dieviškoji Didyb .

(Rufe der Seele zu Gott - Sielos šauksmas Diev , - tylios maldos, kurias šv. Teres paraš 1569 m. vairiomis dienomis po šv. Komunijos, b dama jai Viešpaties suteiktame dvasios pakilime [Iš vokie i k. vert A. Žarskus]).

Palaimintasis Jurgis Matulaitis

Aukoju Tau, Viešpatie, mano Dieve, visus savo darbus, vargus, rpesius, visus nemalonumus, sunkenybes, kryžius. Duok, Dieve, kad Tau ir Tavo Bažnyiai dar daug galia dirbti, vargti ir kentti.

Duok, kad sudegčiau kaip ta žvak ant altoriaus nuo darbo kaitros ir meil s ugnies Tau ir Tavo Bažnyiai.

Ai Tau, Viešpatie, kad mane išvedei iš šio pasaulio, kur klaidžiojau, o gal ir kitus klaidinau, - tai vis neva iš uolumo. Tu, Viešpatie, atitaisyk.

Už visas malones, kurias Tu man suteikei, dkoju. Koks Tu, Viešpatie, dosnus! Kaip gausiai dalini savo malones mums, nevertiems sutv rimams!

Dieve, mano Dieve, kaip saldu Tau tarnauti! Kas bus Tavo danguje, jei ia, ant žem s, tokiomis saldyb mis siel pripildai. <...> Kad ne Tavo galyb , regis, numirtum iš tos meil s, iš t saldybi . Viešpatie, koks nuostabus esi! <...> Nor iau iki paskutinio kraujo lašelio pasiaukoti už Tave, visk atiduoti, visko išsižad ti, - ir gyvenimo, ir visko, - kad tik Tavo garb augt ir Tavo Bažny ia tarp ir kilt ...

(Užrašai, 1913. 1911 m.)

Scholastika

Gyvasis Dieve, sustiprink m s tik jim , kad esi su mumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos. Dažnai mes skubame šaltos vienatv s keliais ir nesustojame ties amžin ja Ugnimi sušildyti savo siel , savo dien , prasminti savo darb ir žingsni . Vejam s prab gan i laim ir laikin džiaugsm , o kai jie praskrieja pro mus lengvais sparneliais - skaudžiai išgyvename nusivylim , skausm , netekt . Tada kartais iš savo žemum pažvelgiam Tave, ta iau Tu atrodai tolimas ir nesuprantamas - mes per daug paskend savyje ir savo sielvartuose. Kartais siklaus išgirstam Tavo kvietim , bet dažniausiai j neatsiliepiam. Tokie esame mes.

O koks gi esi Tu, pasilik s su mumis ir gyvas tarp m s k nu ir siela?

- Jei mes pažintume Tave, jei mes žinotume, kiek iš altoriaus sklinda j gos ir stipryb s, - niekada neitume savo darbus, nestotume kovas, nepapraš Tavo palaimos;

- jei žinotume, kiek sklinda iš Tavo s atlaidumo, - mes gal tume prie Tavo Širdies priglusti kaip paklyd vaikai ir nedejuotume, nes Tu duotum ramyb ir taik m s sieloms;

- jei žinotume, kiek Tavo rankose gerumo, - nebijotume gyvenimo kov ir audr : ateitume pas Tave, Tu mus pripildytum savo gerumo, o mes j , kaip didžiausi švies , dalytume savo broliams;

- jei žinotume, kiek Tavyje Meil s, - nebijotume palikti vis savo šird Tau, n dalel s nepasilikdami jos sau, savo egoizmui. Tada m s širdys tapt didel s, apiman ios vis pasaul , mylin ios vis žem ir tuo prisidedan ios prie Tavo vykdomo atpirkimo.

Viešpatie, Gyvasis Dieve, suteik mums gilaus pažinimo ir begalinio tik jimo malon ! Tavo širdis plaka d l m s . Plaka šventovi altoriuose dien ir nakt , vienatv je ir švent se, užmaršty ir meil je. O m s dulk ti keliai vis skuba ir skuba pro šal , pro Didži j Meil , Ramyb , pro Amžin Gerum ir Švies .

Dieve, Eucharistijoje gyvenantis Viešpatie, - Tu esi Visagalis, - pasuk m s žingsnius sav ja kryptimi:

- kad m s vargai ir džiaugsmi pasibaigt ties Tavo altoriumi;

- kad mes atneštume savo kryžius prie Tavo sosto ir Tu juos pašventintum...

Suteik mums malon , kad išdr stume ir kad b t mummyse begalinis troškimas maitinti savo sielas ir b ti gyvais Tavimi, o Angel duona!

Vynmedžio Šakel

IŠ TAVO VERSMI GERSIU

Iš Tavo versmi gersiu tyliai

Gyvyb Dievo amžin ,

Bet neišsėmsiu meil s gylio,

Ko Dieviška širdis pilna.

Tu pilnis amžinos Gyvyb s,

Tu Dievo gyvojo S nus!

Ja - Meile dieviška, beribe -

Prik l s gaivini visus.

Tu at jai pas mus iš T vo

Kilniausia Dievo Dovana.

Savim mums duodi pat Diev ,

Jo laim , Meil amžin .

O Viešpatie! Imk mane vis -

Auka su Dieviška Auka.

Vien Meil šventa te mus riša,

Gaivina dieviška j ga.

Geriu aš savo Dievo Krauj ,
 Su juo - Gyvyb dievišk .
 Jos troškus siela nesiliauja, -
 Jis - *mano Dievas ir mano viskas.*

O VIEŠPATIE, TU GALINGIAUSIAS

O Viešpatie, Tu galingiausias,
 Kai naikini kaltes didžiausias!
 Atleidi prašan iam visk
 S naus Šven iausi ja Auka.
 Tu siel meil s spinduliais
 Neši v l dieviškais keliais.
 Tave tikiu, Tavim viliuosi
 Ir Meilei dieviškai lenkiuosi,
 Ir meil s ilgesiu tyliu
 Su Motina tariu *myliu!*

Su Dangumi ir už visus -
 Visi Tavy te viena bus.

(Irkis gilum . Rinktin . 1921-1988)

POEZIJOS PUSLAPIAI

J. Barisas

LAIŠKAS IŠ LAGERIO

Tu, motin, neraudok,
 Neverki, sese, savo brolio.
 Per t kstan ius kilometr
 Savo rank duok.
 Tarp širdži n ra toli !
 Mes gydyti j s balzamo,
 Švent j Miši aukos -
 Ir ten nešiojam ram
 Gyvenimo džiaugsm .
 Šacht gelm se, žem s darbuos,
 Statybose ir miškuos
 Mes su rožan ium, kaip ir j s,
 Sklaid me giesm s aidus.
 Ir niekad nenustojom
 Vilties sugr žti T vyn .
 Mes, J zau, Tave sekiojom
 Užguiti, bet nenusimin !

Ir kas žinojo, kas žinojo,
 Koks stebuklingas žmogaus kelias!
 Kas besvajojo apie rytojų ,
 Jei buvo tik bekrentantis rudens lapelis.
 Ta iau sugr šim!
 Su lakštingalos giesme,
 Litanijos aiduos:
 R pintoj liui rankas ištiesime -
 Širdis meile d kos.

(Inta, 1943 m.)

UŽPOLIAR S KALINIO SVAJON

Mes iš Užpoliar s gr šim -
 Tu, Kristau, sutiksi mus
 Prie pirmo kryžiaus pakely:
 Ten bus jau Lietuvos žem ,
 Ten gražusis Marijos kraštas!
 Prakalb s tada Lurdas,
 Aušros Vartai, Šiluva -
 Prakalb s švent j relikvijos altoriuos...
 Iš tabernakulio išeis gyvasis Kristus
 Gydyti žaizdas.
 Pravirks tada ant kelio
 Dulk mis apneštas akmuo -
 Su manim pravirks...
 Ir kada stov siu prie gimtojo namelio,
 Nedr siu dur pravert.
 Gal jau n ra mylim t veli ,
 Sesu i , broli ir žmonos?
 Pasvir s kryžius prie varteli
 Su šiaur s v jais vaitos:
 R pintoj l žmon s nukryžiuos?
 Net mes, kuriuos globojai
 Tarp tundur alkan :
 Baltuos pusnynuos -
 Neleidai numirt badu -
 O, J zau geras, meil tyr
 Mes sugr žinsim
 Ant balt altori
 Alyvoms žydint.

V l skamb s širdyse Velyk rytas -
 Velyk rytas -
 Sogr š gegužis litanijom -
 Litanijom kaišytas.
 Žvakid mis pražys kaštonai,
 Procesijos eis laukais -
 Gerasis Dieve mano,
 Gr žink keliais senais!

(Vorkuta, 1941 gegužis)

(J. Barisas (1903-1987) - inžinierius, tremtinys. Kal jo Vorkutos, Intos lageriuose. Ateitininkas nuo 1918 met . Jau nuo 15 met Lietuvos kariuomen s savanoris.)

E. Aušrait [Aldona Puišyt]

POKARIO BERNELI MIŠIOS

Kas pašauks Berneli Mišias,
 Kas pašauks, kas pašauks?
 Tartum balt lelij nešuos
 Atminimo šviesaus -
 Iš vaikyst s... O gruodas tenai,
 Jis lyg žvirgždas aštrus;
 Angelams p das žeis kruvinai,
 Jei dar žem j užtruks...
 Trys Išmin iai Betliejun skub s.
 Ves ryškus šviesulys...
 O kažkas ia suklups prie duob s.
 Driokstels š viai keli...
 Kelkis, kelkis, vargdieni žmogau!
 Tau ištrykš iš giliai
 Spindulinga li tis, varpas gaus
 Ir giedos angelai:
 - *Gim k dikis - švie ia viltis.*
 Skrisk, v lele, nedelsk!
 JAM ant spindin io delno ištiesk
 Savo skausmo maldas...

G. Saulius [Gintaras Pluš iauskas]

PASILIKUSIEMS

Nežinia nei kada, nei už k , nei kod l
 Ant manosios lemties kažkas pažym jo,
 V l ateiti dabar ir gyventi rytoj,
 V l šnek ti sen ja lietuvi kalba,

Ir senoli apleistus kapus,
 Šiaur s žem se ardomus v jo,
 Ir tremties barakus, žemines
 Aplankyti kas naktj sapne.
 V l važiuoti tenai vagone gyvuliniam,
 V l maitintis beskone ir šalta putra.
 Apšmeižtam, iškankintam, atskirtam nuo T vyn s,
 Klausiant budeliui: *zakliu ionyj?*,
 Atsakyti lakoniškai: *ja*.
 V l kas nakt degt Pir iupio gry ioj,
 Išprot ti nuo skausmo girait j Raini .
 Negyvam v l gul t prie miestelio bažny ios
 Ir neb t atpažintam sav j t v .
 Aš esu. J s man s nesušaud t.
 Ir pusnynuos iš bado miriau nebe aš..
 Lietuva! Mano siela ir kraujas.
 Lietuva! Dar pakeiki rankas -
 Ir palaimink tavy pasilikusius...

(1988 12 14)

SKAITYTOJAI ATSIUNT

„PASAKYKITE T VAMS - AŠ NORIU GYVENTI“

(Šis atsitikimas paimtas iš panev žiet s grafik s Janinos In iurien s dienoraš io. Patikrinus metrikus, rasta: *krikštijo kun. Juodel , krikštamot - J. In iurien .*)

1971 m. sausis. Ryt atsik liau labai nuvargusi: baisus sapnas trukd nakties poils . Sapnavau einanti labai ilgu tuneliu. Buvo tamsu tamsu. Tamsa buvo klaiki. Tik kažkokia vidin nuojauta sak , kad reikia eiti tiesiai pirmyn. Ilga buvo ta kelion . Staiga prie mano koj lyg kažkas pasipyn . Pasilenkiau paži rti ir pa miau rankomis.

Tamsoje suvokiau, jog tai labai mažas žmogutis, naujagimis. Persigandau. Tuo tarpu prad jo labai smarkiai švies ti. Iš aukštai nusileido rausva skraist-
 tel . Ji apsupo t vaikut . Supratau laikanti moteriškos lyties k dik , mergyt .

miau skubiai b gti: jau iau, kad k dikiui reikia suteikti pagalb . Aš b gau, bet pati nežinau kur. Tuomet k dikio galvut m labai spar iai did ti ir pasidar maždaug kaip septyneri met vaiko, nors visas k dikis buvo labai mažytis, - n kiek nepadid jo mano rankose. Aš uždusau klupdama ir v l keldamasi. B gau su k dikiu jau šviesoje, bet vis nežinodama kur. B gau vejama minties, kad reikia skub ti. Prib gau pilk pastat , kuriame nebuvo nei lang , nei dur . Pasibeldžiau sien , pasirod žmogaus galva:

- Ko ia baidaisi, ko trukdai tyl ? - klausia.

Aš rodau k dik ir prašau jam suteikti pagalb , o žmogus pažvelg mane ir k dik ir rimtai, saky iau, griežtai atsako:

- Jis turi t vus! - (Atseit aš toki nepriimu.)

Tai supratau iš jo r staus, griežto veido. Tas žmogus, vilkintis tamsiais drabužiais, dingo, o sienoje skyl išnyko.

Aš v l b gau, nežinodama kur. B gau parkrisdama ir v l keldamasi. Bet n karto k dikis neiškrito iš rank : aš j tvirtai laikiau prie kr tin s prispaudus. Išsigandau - k dikis suriko:

- Kaip gera man b t gyventi, jeigu t vai nenužudyt !

Sulig tuo k dikio riksmu atsibudau. Savijauta buvo labai bloga. Bet sapnas lieka sapnu, ir aš nuskub jau prie savo kasdienini darb , nes kasdienin s pareigos neklausia, koks buvo nakties poilsis, ar pails jai ar ne: privalai visk atlikti su meile - pagal Dievo vali .

Vakarui at jus pasimeldžiau, paprašiau Viešpaties ramaus poilsio ir nu jau lov . Tik sud jau akis - ir v l prieš mane tas pats k dikis rano kose. Žvilgsnis kažko maldauja. Ži riu aš jam akis, o jos tokios m lynos, nekaltos, be žodži maldauja. Pagaliau pasigirsta balselis:

- Pad k man! Aš iš j s daugiau nieko nenoriu... aš noriu gyventi!

Aš ži riu mergyt ir nežinau, k daryti. O ji toliau kartoja praeitos nakties sapne gird tus žodžius:

- Kaip gera b t gyventi, jeigu t vai man s nenužudyt ...

Patyl jusi klausiu mergyt :

- Tai k gi aš turiu daryti?

- Labai nedaug, - atsako ji, - pasakyk mano t vams, kad aš labai noriu gyventi!

Aš sumišusi teisinuosi, kad nepaž stu jos t v , o k dikis plonu vaikiš-ku balseliu sako:

- Prisimink, kai lankei antr j .klas , tu s d jai su mano motina ant-rame suole!

- Tai buvo labai seniai, ir aš neprisimenu.

- Jos vardas buvo Nijol .

Tik dabar prad jau prisiminti geležinkelio tre i j septynmet mokyk- l . Tikrai antroje klas je gal kok m nes s d jau su tokia rud aki , tamsi plauk mergaite, vardu Nijol . Tai buvo seniai, ir aš nepamenu jos pavard s, tuo labiau kad ji išsik l kažkur kitur gyventi ir iš m s mokyklos iš jo. Tai buvo apie 1949 metus.

Mano prisiminimus nutrauk gailus maldaujamas mergait s balselis:

- Pad k man! Man daugiau nieko nereikia, aš noriu gyveni!..

Ir taip kartojosi vis nakt . Daug kart buvau nubudusi, var iausi, netgi pasitaisiau patalyn , atsidariau balkono duris, buvau iš jusi bal- kon gaiviu oru pakv puoti. Bet tik sp ju sumerkti akis, - kartojosi vis ta pati regm . Tik pary iui šis tas pasikeit : mergait m sakyti, kad aš turinti nueiti pas jos t vus. Ji nurod adres : gatv , namo numer ir but .

Ryt atsik liau mieguista, bej g . Nuotaika slogi. Jau iausi ni ri, nors ir šviet saul , ž r jo baltut lis nakt pasnigtas sniegas. Vis dien nenor jau valgyti. Viskas buvo ne domu. Kažko širdyje li dna. Visur, kur tik jau, k dariau, akyse stov jo mažas, rausvas gniužul lis su labai didele galvute ir geltonais plaukais. Be galo siaubingai skamb jo ausyse ir skaudžiai atsiliep širdyje žodžiai:

- *Kaip gera man b t gyventi, kad t vai nežudyt !*

Viešpatie, juk aš nieko nenužudžiau ir nesirouošiu žudyti! Kod l nakt visa tai sapnavau? K man daryti su nurodytu adresu? Panev žyje toji nurodyta gatv yra... Negal dama nusiraminti nutariau vakarini šv. Miši auk paukoti už t siel , taip norin i gyventi, už jos t vus, kad Viešpats suminkštint j žiaurias širdis, pasirengusias nužudyti savo k dik . Prieš Mišias jau išpažinties ir paprašiau dvasios t vel patarti, k tokiu atveju tur iau daryti. Kunigas, išklaus s mane, patar pasimelsti, o ypa r pintis pails ti. Nuo pavargimo, matyt, tapau jautresn . Išpažintis laukiamo suraminimo nedav . Nors širdyje po šv. Komunijos ir buvo šviesiau, bet kartu buvo kažko neramu. Mano džiaugsmas buvo sudrumstas. Galb t prieš mane yra koks tarpas, kur aš tur iau pereiti ir taip pasiekti t dvasišk , palaimint švies .

Tas pats sapnas tre i nakt . T vakar ilgai darbavausi, manydama, kad daugiau pavargusi ir v liau atsigulusi grei iau gal siu užmigti ir ramiau pails ti ir kad jau nebedrums nakties poilsio kyrus sapnas. Pasimeldusi, vos pad jau galv ant pagalv s, sumerkiau akis ir atsid riau palaimingoje miego karalyst je, - ir v l sapnuoju: girdžiu - aižiai sužveigia stabdomo autobuso stabdžiai. Tai buvo m s miesto 7 maršruto autobusas. Aš j lipu. Atvažiuoju anos nakties sapno nurodyt viet - gatv , nam , but . Labai jaudinuos. Paskambinu. Laukiu.

Duris atidaro mano met jauna moteris, vilkinti juodo blizgan io šilko su raudonomis rož mis palaidine. Pakvie ia mane vid . Kambarys labai jaukus, pristatytas importini bald . Prie staliuko ant fotelio atlošo užkabintas juodas vyriškas švarkas. Moteris tiriamai ži ri mane. Tuo metu iš kito kambario išeina vyras, tokiomis kaip kabantis švarkas keln mis, su marškiniais ir kaklaraiš iu. Aki žvilgsniu ragina žmon grei iau rengtis, bet, pamat s mane, sutrinka. Aš imu atsiprašin ti, kad kaip nelaukta viešnia už jau ir, nežinodama, nuo ko prad ti, mindžikuoju prie dur . Vyras išeina kit kambar .

Aš dar kart atsiprašau ir, paprašiusi leidimo papasakoti savo sapn , kur esu kelet nakt sapnavusi, atsis du. Moteris, ži r dama mane, irgi nedr siai pris da prie man s. Aš pažodžiui papasakoju pirmos ir antros nakties sapnus. Nupasakoju, kaip atrod mergyt . Pasakau, kad ji mane labai praš pasakyti t vams, kad ji nieko daugiau nenorinti, tik labai geidžianti gyventi ir kad t vai jos nenužudyt ...

Atsibudau ir labai nudžiugau, kad tai b ta tik sapno...

Kas regm se matyta, pasitvirtina tikrov je. T ryt visa buvau nesa-
va. Nemoku atpasakoti to jausmo, kur jau iau. Aš buvau nebe aš. Neradau
sau vietos. K nas buvo tarsi pripildytas kažko sunkaus, nesuprantamo.
Tokioje b senoje iš jau darb . Dirbti nesisek . Mintys nuolat sukosi apie
matyt regm . Por valand galvojau, k daryti: o gal imti ir pavažiuoti 7
maršruto autobusu pagal sapn ? Tai buvo tokia neatstojanti mintis, kad
nebegal jau jai atsispirti. Nu jau pas viršinink ir pasiprašiau išleidžiama
iš darbo. Gavusi leidim s dau 7 maršruto autobus ir važiuoju. Širdis
netelpa kr tin je, rankos ir kojos tokios sunkios, tarsi švino pripiltos. Bet
širdies gilumoje jau iu gerai daranti, tarsi pataikiusi t keli , kuris išves
mane iš pra jusi dien slogu i ... Išlipau iš autobuso ir einu. Atrodo, tarsi
šiandien antr kart ei iau t pa i viet - viskas taip atitinka.

Spaudžiu skambut , o širdis daužosi. Turb t nebuvo k ne n menkiau-
sios l stel s, kuri nevirp t . Buvau tarsi elektros kre iama. Prasiveria
durys, ir aš iš baim s ar... nežinau, kaip t jausm apib dinti - negaliu
n žodžio ištarti. Moteris buvo juoda raudonom rož m blizgan ia palaidi-
ne! Kviet eiti. Kambaryje viskas atitinka sapne matyt vaizd . Net švar-
kas kabojo ant to paties fotelio atlošo. j s iš gretimo kambario vyras
aki žvilgsniu ragino moter paskub ti grei iau rengtis.

Jai papasakojau tur t regm . Taip pat pamin jau, kad k dikis pasak ,
kas jos t vai ir kur gyvena. Sulig tais žodžiais moteris išsities sofoje ir
m garsiai raudoti. Iš gretimo kambario iš jo vyras ir puol prie jos.
Atsistojau, nežinodama, k daryti.

Tuo metu moteris pa m rankinuk ir iš jo išsi m registracijos lapel ,
kuriame buvo nurodyta šios dienos data ir valanda, kada gimdymo na-
muose tur jo b ti padarytas abortas, - nužudytas negim s k dikis. Pl -
šydama lapel skutus, šauk vyrui:

- Tu, tu šito labai troškai... tu! - Ir parkritusi ant sofos balsu verk .
Supl š registracijos talon .

Išsiverkusi ir apsišluos iusi ašaras, prabilo:

- Atleiskite, matote, baldus nusipirkome, norime dar pasitaupyti pini-
g mašiniai. Tai didžiausia vyro svajon . O vaikai - tai išlaidos, tai naujas
r pestis ir vargas. Tai mes ir buvome nutar ... bet dabar ne, ne, ne.

Moteris v l prad jo verkti. Pris do prie jos vyras ir m guosti:

- Apsiramink, nereik s, liaukis...

Bet moteris vis verk ir po neįaukios pauz s prabilo:

- Juk tiek nedaug tetr ko... Po pusvalandžio j s b tum te m s namie
nerad ... - Ir v l prad jo kuk iodama verkti.

Gražus sieninis laikrodis išmuš vienuolikt valand .

Atsisveikindami vyras ir moteris primygtinai praš niekam apie tai
nepasakoti. J prašym pri miau tik iš dalies. Pasakiau, k jau iau: pa-
sakoti tai pasakosiu, tik prižadu išlaikyti paslapt - nenurodysiu nei ad-
reso, nei pavardži .

Iš jau. Saul šviet . Buvo graži diena. Bet užvis gražiau šviet Marijos atvaizdas. Tarsi ma iau r pešting Jos žvilgsn pasauliui ir motiniškai ištiestas rankas...

Prašo pakrikštyti. Nuo to vykio pra jo daugiau nei pus met . m s buto duris kažkas pasibeld . Atidariusi ne iš karto pažinau nekviestus sve ius. Tai buvo laimingi k dikio t vai. Jie papraš mane pakrikštyti t pirmgim dukryt . Paklaus mano vardo, nes juo nor jo pakrikštyti savo mergyt . Krikštynos buvo labai kuklios. T vai praš , kad niekam apie tai neprasižio iau. Taip aš tapau Janinos krikšto motina.

Nuo to laiko pra jo septyneri metai. Prieš rugs jo pirm j nu jau pasveikinti Janyt s mokslo met pradžios proga. Nustebau j išvydusi: jos veidas, didel s m lynos akys, geltoni dvi kasytes supinti plaukai buvo tikras sapne reg tos mergyt s atvaizdas. Labai nor jau su šia šeima bendrauti ir steb ti mergyt . Bet kiekvienu atveju patirdavau t v nenor palaikyti su manimi ryšius.

V l pra jo keleri metai, ir aš, rengdama savo s n Romualduk Pirmajai komunijai, prisiminiau ir krikšto dukr Janyt . Jai jo vienuolikti metai. Jau iau, kad ji dar neparengta sakrament . Atsargiai užsiminiau t vams, kad mano pareiga tuo pasir pinti, nes jie patys yra praš man s b ti jos krikšto motina. Bet t vai, mandagiai pad koj už visk , praš daugiau nesir pinti j dukra.

Auga j šeimoje ir s nus, kuris taip pat pakrikštytas, bet t vai religinio gyvenimo nepraktikuoja ir neleidžia vaikams jo praktikuoti, netgi jo pažinti. Laukia mergait pilnametyst s, kada gal s pasielgti taip, kaip visi laimingi vaikai - pakviesti J z savo šird ... T vams vieno stebuklo per maža, kad atsipalaiduot nuo materialaus pasaulio ir žvelgt kur kas aukštesnius dalykus.

(Atsiunt kan. Stasys Kiškis, 1989 01 30)